

Årgang 23 nr. 3 2012

SLEKT OG DATA

Medlemsblad for DIS-Norge

Unike bilder fra fortiden:

- Årets slektsforskerdag 27. oktober: «Gamle brev forteller»

Hvordan arrangere slektsstevne?

Unike militærruller i Bodø

Medlemsblad for DIS-Norge.
Utkommer med 4 nummer
pr år

Abonnement for bibliotek og
liknende institusjoner kan
tegnes for kr 400,- pr år

Annonser kan tegnes ved
henvendelse til Jannicke
Isaksen; telefon 41 41 44 40;
e-post jannickeisaksen@
gmail.com

DIS-Norge
Post/besøksadresse:
Øvre Slottsgate 2B
0157 Oslo
Telefon: 22 42 24 00

Redaktør:
Aina Johnsen Rønning,
slekt-og-data@disnorge.no

Neste nummer sendes ut i
midten av desember 2012.
Siste frist for levering av stoff
er 5. november 2012

Opplag: 9 500
Produksjon og trykk: 07
Design: Grongstad Grafiske

ISSN 0803-0510
www.disnorge.no

Leder

Mellomlanding

Denne gangen er mitt fokus USA. Jeg var nettopp i New York i noen dager. En stormetropol eller egentlig mange byer på lite areal som er satt sammen og utgjør en større enhet. Denne gangen var vi bosatt i Soho og tok utflukter til flere andre av disse sammenvevde byene. For meg er det bestandig spennende å komme tilbake til "gamle" tomter, men det er også interessant å observere folkeliv og gatebilder.

Etter et kort opphold i hjemlandet ble det ny USA tur. DIS-Norge hadde invitert til en slektsforskeretur til USA, og det ble lenge jobbet med et program som skal tilby noe både på forskningsfronten, noe for turistbeholdet og rett og slett også for å skape et DIS-fellesskap.

Vi har samarbeidet med flere lokale slektsforskergrupper i USA, og dette er givende samarbeid. Mange steder vi passerer er steder med sterk norsk innvandring, slektsforskerne der syns det er like artig å møte slektsforskere fra Norge som vi syns det er nyttig å knytte kontakter med våre amerikanske likesinnede.

Turen starter i Minneapolis slik vi også gjorde for to år siden. Men denne gangen skal vi helt til Stillehavskysten og byen Seattle. En del av gruppa ender opp i Salt Lake City for å drive med forskning i biblioteket der.

Denne kombinasjonen burde gi muligheter for at deltakerne både får med seg noe av det landet våre utvandrere valgte som sitt nye hjemland, og mulighet til å drive med forskning på egen slekt.

Det er viktig for DIS-Norge, Slegt og Data at vi har gode forbindelser over Atlanteren og at vi er i stand til å bygge dem ut og dermed skape muligheter for medlemmene våre. Det er mange av oss som leter i begge land etter røtter og ikke minst etter nålevende slektningner. Det er alltid stor stas, syns jeg, når jeg kan snakke med en som er slektsmessig knyttet til meg. Det er noe helt annet enn bare å registrere og dokumentere fra skriftlige kilder.

Jeg er for øvrig veldig imponert over at folketellingen 1940 var ferdig registrert etter bare fire måneder. En gedigen dugnad som vi må kunne ta lærdom fra for vårt eget registreringsarbeid. Det er så mye å ta av, og hittil har jeg aldri møtt noen som sier det er lettere å forholde seg til uindeksert papirmateriale enn digitaliserte produkter. Dataalderen har skaffet oss verktøy, men den har også gitt oss en utålmodighet, en higen etter resultater.

Torill Johnsen
leder

Foto: Aina Johnsen Rønning

Redaktørens leder

Jeg har aldri kastet et brev. En venninne av meg ryddet nettopp i foreldrenes dødsbo, og noe av det vanskeligste hun måtte ta stilling til var hva hun skulle kaste av brev og dokumentasjon etter to langtlivede liv. DIS-Norge jobber med et prosjekt der man kan testamentere dokumentasjonen etter et liv med slektsgransking. Gamle brev forteller mye både om avsender og om mottaker, men bør de bevares for ettertiden? Noen er kanskje for personlige, forteller for mye? Brev fra slektninger kan lett settes inn i en sammenheng og legges inn i et slektsprogram, men hva med brev fra venner og bekjente?

Våre barnebarn vil neppe oppleve disse dilemmaene. Nå sendes det knapt nok et julekort lengre. Sosiale medier brukes til det mest personlige og detaljerte, som hva man spiste til middag. Vil facebookkontoen være tilgjengelig for neste generasjon, som er nysgjerrig på hvem bestemor egentlig kommuniserte med? Vil mailkontoer fremdeles leve videre i cyberspace, eller legges i en minnepinne eller i et slektsprogram? RAM blir stadig billigere, og det er ingen økonomisk grunn til ikke å ta vare på hver e-post som mor eller tante sendte. Da er dilemmaet der likevel, for

dersom brev er personlige, vil en epostkonto eller facebook-konto i alle fall være det...

I høst kan du ta et grep i egne rekker. Ta vare på postkortene. Legg dem inn i et vanlig fotoalbum, så har du dem godt bevart for ettertiden. Postkort er sjelden så private at ettertiden må skånes for dem. Går du gjennom brevbunken din, bør du legge til side brev fra familien. De vil være interessante for slekten din i all ettertid, uansett hvor personlige de er i formen. Og du – stikk innom årets slektsforskerdag på et bibliotek i nærheten av deg. Om du da ikke er med på å arrangere dagens, som skal handle om hva gamle brev og postkort forteller. Da skal du ha en stor takk for innsatsen!

Aina Johnsen Rønning
redaktør

Foto: Borge Rønning

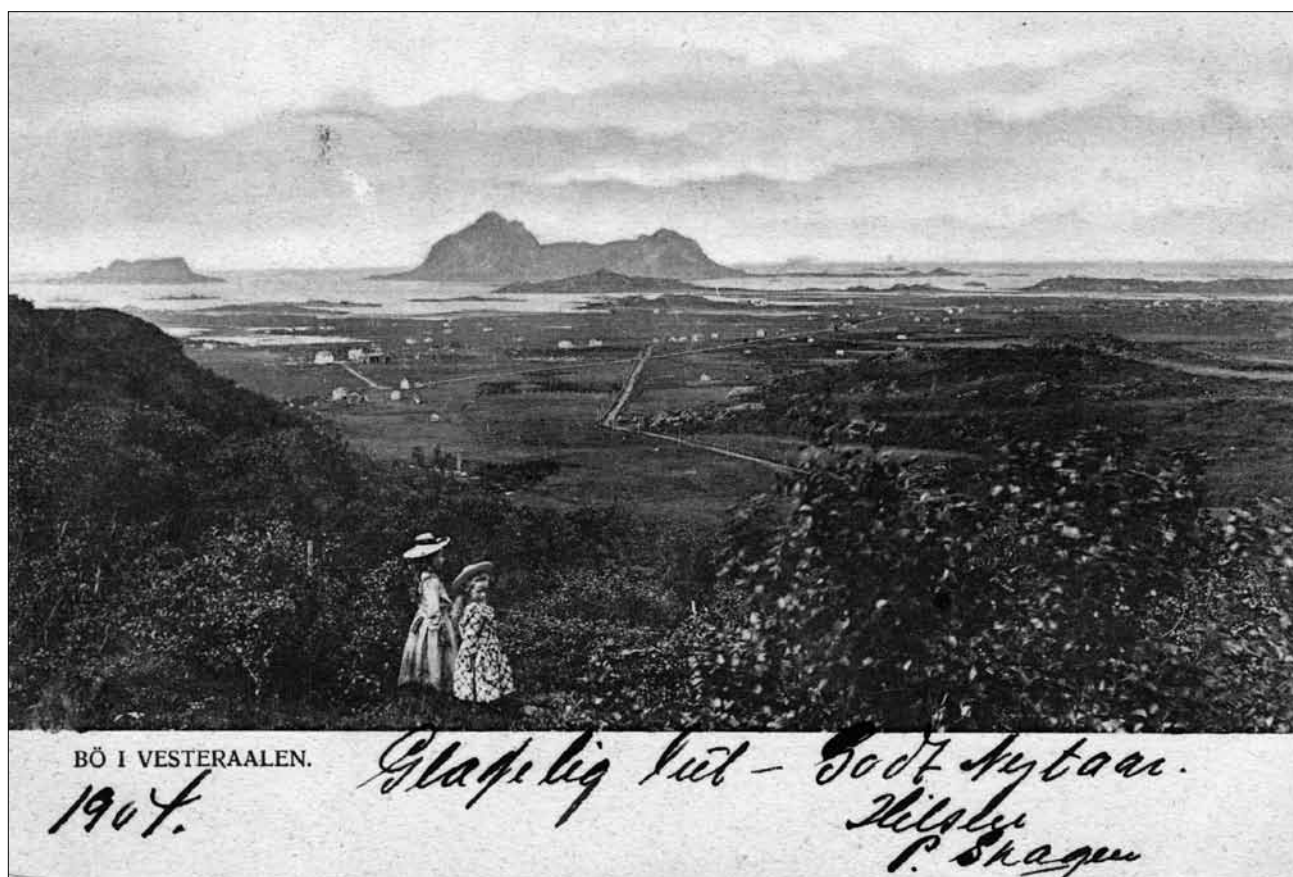
Innhold

Det kom et brev	6
Forsker på Amalie Skram	10
Slekt og skip	14
Spennende militærprosjekt i Bodø	16
Hvordan arrangere slektsstevne	20
Arkeologisk DNA	28

Forsiden

Gamle brev og postkort kan fortelle historier om avdøde slektninger bedre enn noe annet. Ved hjelp av for eksempel salgskanalen QXL kan man finne samtidige bilder fra arbeidsplasser og fødesteder, dersom de er forevige på postkort. I brev til slektninger kan man komme inn under huden på hvem forfedrene og formødrene var, hva de tenkte og hvordan de levde. Gull verd for ettertiden, men hva er for personlig til å bringes videre, og hvordan blir det når Facebook har tatt over for både brev og postkort. Takk til Arvid Carlson som lot oss avbilde et gammelt postkortalbum fra egen familie.

Julekort fra «P. Skagen» fra Bø i Vesterålen. Avsenderen var Peder Johannessen Skagen, min kones oldefar. Kortet ble funnet på QXL.no

Postkort fra Halden med huset til Adolf Syversen i forgrunnen. Her bodde min bestefar og moren hans på kvisten.

Postkort

AV KNUT BRYN

På 1870-tallet dukket de første prospektkortene opp her i Norge. Etter en litt treg start, ble dette en stor suksess. Fotokunsten var ennå ganske ny, og postkortene gjorde det mulig for vanlige folk å kommunisere med bilder. I 1900 ble det postlagt ca. 3,5 mill. postkort innenlands. Noen år senere ble reglene for utforming av postkort liberalisert slik at det ble større plass til å skrive på. Da tok postkortmoten helt av. I 1910 kom antallet postkort opp i 17 mill. eller 7 kort pr innbygger.

Postkortprodusentene konkurrerte bl.a. ved å lage postkort fra hver krik og krok av Norge. Dette kan vi slektsforskere dra nytte av. Har du bruk for et gammelt foto fra en by eller et tettsted, er det ikke usannsynlig at du kan finne det bilde du trenger på et postkort. Kanskje finnes postkort av det huset

der din oldemor bodde eller av arbeidsplassen til din bestefar?

Postkortauksjoner

Det er rekke postkortauksjoner på internett der du kan finne og kjøpe gamle postkort, og i flere av dem kan du legge inn søk på motiv, sted e.l. i en "søkero-bot". Da får du beskjed når noen har et postkort til slags med motiv som svarer til søkekriteriene. Jeg har lagt inn flere slike søk på familierelaterte stedsnavn under postkort på auksjonsstedet QXL.no. Her er litt av det jeg har funnet på denne måten.

Min morfar bodde i Halden i 1900. Folketellingen viser at han bodde sammen med moren sin i Elvegaten 91, nærmere bestemt i kvistleiligheten. I første etasje bodde kjøpmann Adolf Syversen med

kone og 7 barn. Jeg la inn søk etter postkort fra Halden med 'Elveg*' blant søkekriteriene. Etter et par års venting dukket det endelig opp et postkort fra Elvegaten i Halden, og jammen var huset der min bestefar og oldemor bodde, i forgrunnen.

Senere fikk jeg tak i et annet postkort fra Halden der det var bilde av den kaféen der min bestemor arbeidet. Det kan du få vite mer om på nettstedet Digitalt fortalt: www.digitaltfortalt.no/show_single.aspx?art_id=111785.

Enda heldigere var jeg med søk etter postkort fra Bø i Vesterålen. Min kones morfar, Ludvig Lamark, var dampskipsekspeditor på Skagen i Bø i 1900 og et par år senere giftet han seg med ei jente fra nabolaget. Jeg la derfor inn søk etter postkort fra Bø blant mine "favoritter". Egentlig hadde jeg håpet på

å få klaff på postkort fra dampskipskaien der Ludvig arbeidet, men det kortet som først dukket opp, var enda bedre. Det var et pent oversiktsbilde over Skagen med omegn, og jeg så straks at avsenderen var Peder Skagen, min kones oldefar!

Andre bildedatabaser

Det er også andre databaser med fotografier fra slutten av 1800-tallet og begynnelsen av 1900-tallet. Mange muséer har scannet sine fotosamlinger og gjort bildene tilgjengelig i www.digitaltmuseum.no. Det spesielle med postkort er man får noe som faktisk er laget i samtiden, og — hvis man er heldig — som har vært i bruk av egne familiemedlemmer!

Det kom et brev

AV BERIT GARSRUD, TRØGSTAD

Min tante hadde også gamle amerikabilder. Det var skrevet få navn på fotografiene, men på ett sto det «Beste Mor 92 år gamel og søn Martin», og på et annet var «Wagness STANWOOD WASH.» påtrykt.

Min oldemor var Johanne Larsdatter født på Hedemarkenplass i Hærland i Eidsberg. Hun giftet seg i 1885 med Ove Johansen fra Søndre Torper i Hærland, og de fikk seks barn på Søndre Torper. Det yngste barnet, Julie Garsrud (født Torper), ble min farmor.

Johanne Larsdatter var datter av Sophie Hansdatter (født 10. februar 1817 på Langsrud under Vennemo i Høland, død 4. september 1892 på Torperplass i Hærland) og Lars Ingebretsen (født 26. mars 1816 på Funderudplass i Rødnes, død 15. mars 1901 på Torper i Hærland). De giftet seg den 23. oktober 1843 i Rødnes kirke. Sophie og Lars var husmenn alle sine dager, og flyttet mye. De første årene bodde de i Rødnes, så i Hærland, deretter en stund i Trøgstad, og til slutt i Hærland igjen. De fikk fire barn: 1. Johan Larsen var eldst og født den 27. januar 1845 på Opsalødegård i Rødnes. 2. Halvor Larsen var født den 13. januar 1848 på Aaser i Rødnes. 3. Berthe Marie Larsdatter var født den 4. april 1852 på plassen Sjøte under Bae i Rødnes. 4. Johanne Larsdatter var født den 21. februar 1855 på Hedemarkenplass i Hærland. Alle de fire barna er konfirmert i Hærland kirke.

Av oldemors søsken utvandret Johan og Berthe til USA på siste halvdel av 1800-tallet, men jeg hadde ellers lite greie på dem. I norske kilder fant jeg at Johan Larsen giftet seg den 20. januar

1874 i Hærland kirke med Stina Andersdatter fra Sverige. De bodde på Høitomtplass i Hærland da de fikk sitt første barn, Maren Sophie født 11. juni 1876. Hun døde allerede den 28. desember året etter, også dette på Høitomtplass. I 1878 flytter Johan og Stina fra Hærland til Trøgstad, og på Haubak under Riiser ble barn nummer to født den 3. februar 1879. Hun fikk navnet Elna Lovise. I 1882 finner jeg Johan, Stina og Elna Lovise som utflyttet i kirkeboka i Trøgstad. Da skal de til Amerika.

Berthe Marie Larsdatter er det vanskeligere å følge i Norge. Men jeg finner henne som fadder til Johan og Stinas barn i 1879. Da er hun tjener på Skrikerud i Trøgstad. I kirkeboka i Trøgstad har presten skrevet henne som innflyttet fra Eidsberg til Skrikerud først i 1881. Berthe ventet nok noen år med å melde fra om innflyttingen. Jeg finner henne ikke som utflyttet fra Trøgstad igjen, men historien forteller at hun var gravid da hun utvandret. Faren var Nikolai Johansen Torper, bror til min oldefar Ove Johansen Torper. Nikolai ville ikke gifte seg med Berthe. Berthe så trolig ikke lyst på framtiden som enslig mor i Norge, og bestemte seg for å emigrere til Amerika.

Amerikabrevene ga spor

Min tante Johanne Garsrud (oppkalt etter sin bestemor) hadde gamle amerikabrev liggende. Brevene var skrevet av Berthe og Stina på første del av 1900-tallet. Noen sider manglet, bare enkelte hadde konvolutter, og skriften var iblant utydelig. Men brevene var

som en gullgrube for en som driver og forsker og trenger opplysninger om gamle slektninger. Min tante fikk hyp-pige besøk av meg i denne perioden. Brevene ble lest, gransket, tolket og skrevet av. De forteller om dagliglivet. Mange navn nevnes, selv om jeg ikke helt kan plassere dem. Berthe og Stina skriver til søsteren/svigerinnen Johanne i Norge og senere til hennes datter Julie – min bestemor. Berthe skriver: «Vining Nov-29-1923. Kjære søster med familie. (...) i dag har Oskar vært hjemme med familien, dem har 4 små og alle friske. Johan og familie var jeme for 3 uger siden. Dem har 6, to konfirmerte, i morgen skal jeg dit det tar en halv time at reise med automobil. (...) Loi og Inga er saa langt til at vi bare skriver, dem er friske og Ole er komen op. (...) Jeg sagde en dag til Martin at hvis jeg havde lidt bedre raad til det skulde jeg tage en tur, men det tar for mange penge. (...) Fra din søster Berthe Marie». Brevet har konvolutt og er stemplet «Almora Nov.30.1923 MINN».

«Vining mars-27-1924. Kjære søster med familie. (...) Til jul kjøbte Johans kone kjoletøi til mig, og Martin og jeg er jo alene, men skulde han kome til at gifte sig får jeg ikke som jeg nu har det. Landet står i Martinus navn så jeg ikke kan selge det untagen barnene skriver det over til mig. (...) Johan har det godt, har butiken. (...) Fra din søster Berthe Marie». På konvolutten kan jeg se stempelet «MINN».

«Vining Januar-31-1927. Kjære søster med familie. (...) Johan var jeme sist

Teksten er et kort, omarbeidet utdrag av artikkelen «Hjelp, jeg har slekt i Amerika!» av Berit Garsrud og Marius Hellerud.

søndag med hele familien. Åtte av dem og tre andre saa det var elleve. Dem har 3 voksne nu to piger og en gut riktig kjeke alle og 3 mindre, Inga fik jeg brev ifra i gaar dem er alle friske og har det bra. (...) Johan sagde søndag at han skulde like at se Norge. (...) fik ny kakeovn av Ole til jul. (...) Ole er lidt sterkere nu. (...) Hilsen fra din søster Berthe Marie».

Stina skriver: «E.Stanwood Wash 21-august 1920. Elskede søster i Heren. (...) soo jeg rusler oppe. Alle hos Ludvig er friske, nu Ludvig har bygd nyt fjøs».

Så et brev som mangler noen sider først, men har konvolutt med stempel «East Stanwood» og datoen 4. mars 1927: «Julies fotografi var fint, jeg synes hun ligner Berthe. (...) helse fra Ludvig og Emma og deres 2 smaa, dem er alle friske. (...) Min adresse, Stina Larsen, East Stanwood, Wash, North Amerika».

Da jeg var lita jente på 1960/70-tallet, dukket det opp tremenninger til min far fra USA. Tre tremenninger kom på besøk med sine familier. Det var eksotisk og spennende, for de snakket ikke norsk. De fortalte om sin bestemor Berthe, eller sine besteforeldre Stina og Johan, og om norske tradisjoner som fortsatt levde der borte. Berthe var bestemor til to av disse tremenningene, og Stina og Johan var besteforeldre til den tredje. Men etterkommerne til søsknene Johan og Berthe visste ikke lenger om hverandres familier i USA, selv om alle kjente til at de hadde familie i Norge. De måtte komme hit til landet for å få greie på dette. Etterpå vet jeg de også

Historien forteller at Berthe giftet seg da hun kom til Amerika og at hun fikk til sammen seks barn. Dette bekreftes også på et bilde hvor Berthe er en eldre dame fotografert med seks voksne barn stående bak seg: fem gutter og en jente. Mannen til Berthe er ikke med. Kanskje er han allerede død?

hadde kontakt seg imellom i USA.

Etter amerikabesøkene utvekslet min mor i alle år julebrev med fars tremenninger i USA: Violet Mjoen bodde i Stanwood i staten Washington med sin mann Knut, Gene Malmgren bodde i Fargo i staten North Dakota, og Mildred Sullivan bodde i Velva, også dette i North Dakota. Min mor hadde ikke gjemt på disse nyere julebrevene, men en av dem hadde tatt med seg gamle brev som min oldemor Johanne og bestemor Julie hadde skrevet over til Amerika. Så var det bare å finne dem igjen... Vi trodde de var tapt helt til mor gjorde hovedrent i bokhylla: i en mappe dukket brevene opp. Det var veldig kjekt også å høre hvordan livet i Norge ble beskrevet av oldemor og bestemor. Og et par opplysninger var også interessante for min forskning i USA.

«Torper 27 juni 1919 Kjære Stina. (...) Jeg hører Johan har gaaet kjødets gang, vi staar nærmere grænsen vi ogsaa. (...) Hilsen Johanne».

«Garsrud 17. jan. 1932 Kjære slektninger. (...) Hvordan er det med tante Berthe? Har ikke hørt fra hende på 2 år, og så har jeg mistet adressen. (...) Hilsen Julia».

På 1990-tallet sluttet julebrevene fra Amerika å komme. Det var på denne tiden jeg begynte å interessere meg for slektsforskning. Jeg visste kun litt om min oldemors søsken, og tre navn og bosteder på barnebarna deres, som vi altså ikke lenger hørte noe fra.

Start med det kjente!

Med fasit i hånd viste det seg at opplysningene jeg hadde var nok til å komme på sporet av slekta og på nytt knytte kontakter over Atlanteren. Denne gang med mine firmenninger. Internett har gjort et vell av opplysninger tilgjengelige og søkbare for oss, bare noen få tastetrykk unna, og gir oss også mulighet til å komme i kontakt med frivillige hjelpere som kan gjøre undersøkelser på de stedene vi søker slektninger. Kilder som ble brukt var blant annet Digitalarkivets emigrantlister, skipsmanifeste fra Castle Garden og Ellis Island, amerikanske folketellinger og registreringer av fødsler, vielser og dødsfall. En svært viktig kilde er dødsannonsene. En amerikansk obituary inneholder ofte mye nyttig informasjon både om avdøde og de pårørende.

Den viktigste forutsetningen for at dette ble en solskinnshistorie var nok at jeg tok et råd jeg fikk på stort alvor: Start med det kjente, fikk jeg høre. Start med det kjente! Ved først å følge slektningene grundig opp i norske kirkebøker og deretter sette sammen puslespillbiter fra gamle amerikabrev fikk jeg et godt utgangspunkt for emigrantforskningen. Viktig var det også at jeg ved hjelp av opplysninger fra de gamle brevene kunne forske fra fortid mot nåtid, mens kjennskapen til fars tremenninger gjorde det mulig også å gå den andre veien. Ved å kombinere disse innfallsvinklene kom jeg til sist i mål.

Mer slekt i “Alt for Norge”

AV AINA RØNNING

Kristine Hakelund og Henriette Bruusgaard hadde ikke kunne invitere amerikanere på slektsjakt i beste TV-tid uten innsatsen til DIS-Norge.

Som den observante leser har oppdaget, er en ny sesong med «Alt for Norge» i gang. Denne gangen med enda større slektsfokus.

Tredje sesong av realitykonkurransen der amerikanere kjemper om å få treffe sin norske familie ruller videre. DIS-Norge gjør mye av forarbeidet til serien, alt fra å lage slektstre til å lete frem de mest kryptiske eksperter. I tillegg har Monster, som produserer serien, fått god hjelp av lokale historielag.

– De lokale historielagene sitter på mye kunnskap, og de blir utrolig glade når jeg ringer. Etter å ha slitt med å få svar fra den eneste etterlevende slektningen til en av deltakerne, i alle fall den eneste jeg da kjente til, ringte jeg fortvilet til det lokale historielaget. Han tok på seg støvlene og gikk egenhendig ned på garden til slektningen. Han fant ham ikke hjemme, men på åkeren fant han ham. Der drev han med våronn og hadde selvfølgelig ikke tid til å ta telefonen som

ringte hjemme, ler Kristine Hakelund som har vært kontaktpersonen til deltakernes slektninger. En jobb som ikke bare har vært enkel.

– Når det gjelder hvordan navn skrives og årstall der ulike kilder viser ulikt, har vi måttet ta en avgjørelse. Vi kunne ikke operere med ulike versjoner av slektsnavnet, selv om kildene oppgir det. I år legger vi mer vekt på slektshistoriene i form av brev som en deltaker får i hvert program. I alle familier er det en god historie eller to, men ofte viser det seg at historien nok ikke er så god når man sjekker kildene nøye. Der har slektsforskerne og lokalhistorikerne vært flinke til å rette på meg dersom jeg har tatt noen bråe slutninger. I den første episoden finner vi en kjempespennende historie om hvordan et skap på gården til slekten ble inspirasjonen til rosemalingen i Løkendrakten. Utrolig spennende å kunne vise det frem på TV! sier Hakelund begeistret.

Henriette Bruusgaard har fulgt serien som programleder i tre sesonger, og er blitt vant med å jobbe med amerikanere på slektsjakt.

– Det er en gavepakke å jobbe med amerikanere. De er åpne og enkle å jobbe med. I år ble de veldig fort veldig sammensveiset. Det er også mer tydelige karakterer i år enn tidligere. Noen av dem er som tatt ut av en tegneserie. Vi har hele spekteret, fra en 58 år gammel poledanser og kakeentusiast, til Åsstrupresten i USA, til en standup-komiker og kinamatleverandør. Dessuten har vi en 23-åring som har studert norsk krigshistorie og nok er den som er mest engasjert i å finne slekten sin, sier Bruusgaard.

Slektsreality

«Alt for Norge» blir bare mer og mer en slektsreality, og Kristine Hakelund har tidligere erfaring med å jobbe for «Hvem tror du at du er». Også da samarbeidet hun med DIS-Norge.

– Samarbeidet har gått veldig bra, og det er bare å maile Torill om jeg står fast. Man blir jo inspirert, og jeg har begynt å kartlegge min egen slekt, både på mors - og farssiden. Vi har en gammel familiebibel med navn og årstall i, og mormor la inn både fødselsannonser og dødsannonser i

Laila Christiansen fikk blomster på premiefesten for det betydelige arbeidet hun har lagt ned i å finne de norske slektningene til de amerikanske deltakerne.

Mette Gunnari, Laila Christansen og Henriette Bruusgaard på premiefest.

bibelen. Jeg er blitt mye mer nysgjerrig av å jobbe med disse seriene, og siden jeg ikke har noen besteforeldre i live, blir historiene som kan fortelles om dem og slekten utrolig spennende. Men, det er mange myter i en familie, og mange av dem holder ikke vann. Blant annet går det rykter om hvilke storslagne folk som var en del av slekta vår, men det tror jeg ingenting på, sier Hakelund.

Nytt i denne sesongen er brevene som deltakerne får – helst på historiske tomter for slekta deres. Og gjerne med bilder og fortellinger som skal levendegjøre slektstreet. Deltakerne blir enda mer fokusert på slekten sin, noe som gjør årets sesong

til den mest tårevåte så langt.

– Vi har hatt noen helt magiske øyeblikk når vi har tatt dem med til hjemstedet sitt og gitt dem et brev om slekta. Et par ganger har vi vært så heldig å kunne ta dem med til hjemstedet med samme etternavn som dem selv. Det har virkelig gjort inntrykk, og det har vært mange tårer denne sesongen. Alle gråter, også fotografer og filmfolk, smiler Bruusgaard.

– Man blir jo kjent med dem og glad i dem. De er veldig flinke til å ordlegge seg, og de blir så sammensveiset at de holder noen rørende taler til hverandre, legger Hakelund til.

TV-produsentene har god kontakt med de tidligere deltakerne, og mange har vært i Norge i sommer, gjerne med både foreldre og besteforeldre. Tom fra fjorårets sesong har faktisk flyttet til Norge, og jobber nå i et ølbryggeri i Rena.

– Jeg møtte vinnerne fra begge de to tidligere sesongene i sommer, og har kontakt med mange av de andre. Alle sammen følger det opp. Virker ikke som noen bare legger slektsboka de får når de stemmes ut, ned i en skuff som lukkes. Nei, dette ser de på som en viktig brikke i livet sitt, sier Henriette Bruusgaard som du vil få se på TV Norge i hele høst.

Flyttet til Norge

Tom Tørresdal kom nesten helt til finalen i Alt for Norge i fjor, men fikk ikke nok av norsk natur. Nå jobber han på et bryggeri på Åmot, men ikke helt uten problemer. – Jeg har foreløpig ikke fått oppholdstillatelse fordi myndighetene mener jeg ikke har spesialkompetanse på å brygge øl, sa Tom oppgitt da vi møtte han på premiefesten for årets sesong.

– Men, jeg gir ikke opp. Vi har anket avslaget, og i verste fall kan jeg bli her som student, sier Tom. – Er det annerledes å bo her enn hva du trodde etter å ha vært med på serien? – Folk er ikke så åpne i Åmot som det de var da de møtte oss i serien. Oslofolk er også mer åpne, så kanskje jeg burde flytte hit, ler Tom.

Forsker på Amalie Skram

TEKST: AINA JOHNSEN RØNNING

Forfatter Merete Morken Andersen hadde aldri slektsforsket før hun startet arbeidet med en biografi om Amalie Skram. Da innså hun raskt at dette måtte hun lære seg.

Merete Morken Andersen har en rekke bøker bak seg, blant annet samlivsromanen Hav av tid (2002), som hun mottok Kritikerprisen for. Til neste år gir hun ut en biografi om

Amalie Skram, en biografi som litteraturinteresserte slektsforskere vil ha stor glede av. Tidlig i research-fasen så Andersen nemlig at hun måtte lære seg slektsforskning.

– Amalie Skrams forfatterskap, særlig hovedverket Hellemyrsfolket, er i stor grad basert på hennes egen slekts fortellinger, sier Andersen, som meldte seg meg inn i DIS for et par år siden og gikk på et slektsforskningskurs i regi av Nesodden bibliotek. Der ble hun bitt av basillen og begynte med å undersøke sitt eget slektstre.

– Jeg er imidlertid i høyeste grad en amatør på dette feltet, og det er ganske sikkert en hel del jeg ikke finner ut av på egenhånd. Derfor oppsøker jeg arkivarer, museumsfolk, lokalhistorikere og andre som hjelper meg med rettledning der jeg står fast. Og ikke minst har jeg benyttet meg av medlemssidene til DIS, og fått entusiastisk og uvurderlig hjelp derfra. Det fins enormt mye kapasitet og erfaring blant slektsforskere der ute, og en dugnadsånd som gleder og imponerer meg. Siden jeg som en

Merete Morken Andersen har selv laget en rekke kunstverk med Amalie Skram som tema. Muligens blir ett av dem forsiden på boka.

Merete Morken Andersen. Foto: Kurt Steinhausen

bieffekt av Amalie Skram-arbeidet mitt har fått mye drahjelp til å finne ut av min egen slekthistorie, har jeg fått lyst til å gi noe tilbake. Det er mye å lære om ens egen slekt ved å forske på andres! Jeg har derfor fått en idé om at forlaget i forbindelse med biografien jeg skriver kan lage et nettsted der leserne kan få tilgang til et utvidet noteapparat til boka. Der ser jeg for meg at man skal kunne finne de kildene for arbeidet som fins digitalt, slik at man selv med et tastetrykk kan sjekke hva kildene forteller – og gjøre seg sine egne konklusjoner og betraktninger om fortellingen om Amalie Skram og hennes samtidige, slik jeg har valgt å presentere den. Det kan jo hende jeg tar feil? Eller har oversett viktig informasjon? Og kanskje kan man finne noe som viser seg å handle om ens egen slekt, sier Andersen engasjert.

– Noe jeg tror kan være nyttig for andre slektsforskere, og som jeg gjerne vil dele, er en omfattende tidslinje som jeg har laget som hjelp i mitt eget arbeid, fortsetter Andersen. Der har jeg lagt inn en rekke små og store begivenheter som hjelper til med å sette de enkelte detaljene i Amalie og hennes slekts liv inn i en større samfunnsmessig, kulturell og politisk sammenheng. Dette er noe jeg ofte syns mangler når amatør-slektsforskere som meg selv er i arbeid; det blir fort litt «nær-synt», legger hun til.

Slektsforskerdugnad

Andersen er foreløpig i research-fa-

sen i arbeidet, og har fortsatt mange hvite flekker på Amalies slektskart. Derfor håper hun på en skikkelig «slektsforskerdugnad», og inviterer DISere og andre slektsforskere til å bidra med å skaffe frem kilder i forbindelse med Amalie Skrams slekt og andre slekter som er en del av fortellingen.

– Diskusjonene kan jo legges til DIS-forumet, sier hun. Alt kan selvsagt ikke komme med i boka, men vil kunne legges ut på nettstedet som knyttes til boka, og dermed være til glede for de som interesserer seg for bestemte deler av denne slekten – for eksempel fordi deres egen slekt har berøringspunkter med Amalies. Personene jeg skriver om ligger jo seks, sju generasjoner tilbake i tid, og slektstreet har vokst og forgrenet seg mye siden den gang. Amalie Skrams forfatterskap er forresten lett tilgjengelig, man trenger ikke engang gå til biblioteket: Bøkene fins digitalt på Nasjonalbibliotekets bokhylle. Man kan jo begynne med å bla litt rundt i ett av de fire bindene i Hellemyrsfolket, og se om man får lyst til å ta fatt et sted. For de som er medlemmer av ancestry.com, har jeg lagt ut Amalies slekstre der, sier Andersen.

Leter etter de levende historiene

Andersen har allerede hatt kontakt med slektsforskere som er i direkte slekt med Amalie Skram, og som er interessert i hva hun kommer frem til – særlig med tanke på de psykologiske og idémessige mønstrene som

kommer frem. På det området har Andersen funnet mye å grave i.

– Amalie hadde nok en sterk intuisjon om noen mønstre i slektsveven som minner mye om mønstre vi finner også i dag, og som fins i mange slekter. Det kunne derfor være en spennende dugnadsoppgave å være med meg å undersøke hva som er sammenhengen mellom liv og diktning i Amalies tilfelle: Hva kan vi vite om de virkelige livene til personene som dukker opp i hennes bøker, for eksempel i de fire bindene av Hellemyrsfolket? Og hva må tilskrives den kunstneriske frihet – og intuisjon? Og ikke minst: Hva kan vi lære av det vi finner ut? Noe av det jeg strever med å finne ut, er knyttet til danske og amerikanske forhold. Amalie bodde jo store deler av sitt voksne liv i Danmark, og mange familiemedlemmer utvandret til Amerika. Jeg skulle for eksempel gjerne vite hva som ble skjebnen til de to uekte barna som det viser seg at henne mann Erik Skram hadde med en kvinne i København, eller hennes fars amerikanske datter. Disse menneskene og deres skjebner er i høyeste grad en del av historien om henne. Hennes intense sjalusi, som har vært så mye omtalt som sykkelig, kan jo ikke ha vært HELT ubegrunnet, sier Andersen, som håper Skram-interesserte slektsforskere tar kontakt.

Forfatteren og to indiske naboer Pritbal Quereshi og Dolly Bal under Bollywoodfestivalen i Lørenskog 2012.

Slektsforskning i flerkulturelle i Norge

AV NINA HANSSEN- STYREMEDLEM OG NESTLEDER

Norge er et flerkulturelt land. I min kommune har hver sjuende innbygger innvandrerbakgrunn. Men jeg vet lite om mine nye naboer og venners slektshistorie.

Det flerkulturelle griper etter hvert inn i svært mange sider i norsk samfunnsutvikling og berører

de fleste offentlige institusjoner og påvirker oss. Men hva vet vi egentlig i dag om slektsforskning og tradisjoner fra andre land? Altfor lite.

Slektsforskning for alle

Det er i år 22 år siden DIS-Norge, Slegt og Data ble etablert. Datamaskiner og internett gjorde det

lettere for slektsforskeren. Fra arkivbesøk og håndskrevne slektsoversikter kom informasjonen rett inn i vår egen stue via nettet. For oss DIS-ere har visjonen alltid vært å gjøre slektsforskning enklere for alle som er interesserte.

DIS-Norge, Slegt og Data er i dag en ledende slektsforskerorganisasjon med nesten 10.000 medlemmer. Våre forskere har stor tillit og blir lagt merke til også internasjonalt. Men har vi vært like flink til å rekruttere medlemmer og lære om slektsforskningen fra våre nye landsmenn? Nei, her har vi mye å lære. Undertegnede er overbevist om at mer kunnskap om slektsforskning i ulike kulturer også ville være berikende for våre medlemmer og tillitsvalgte.

Grenseløs kjærlighet

For verden og Norge har endret seg. Selv om mange registre og arkiv nå finnes digitalt, er det fortsatt utfordrende hvis familiemedlemmer og slekt opprinnelig kommer fra andre land. Mange av våre slektsforskere er god på USA, Sverige og en del vestlige land, men vi vet lite om tradisjoner i ikke-vestlige land.

Grenseløse forelskelser, flere kjærlighetsbarn og dårlige skriftlige kilder i opprinnelseslandet til våre slektninger gir oss utfordringer. I noen kulturer blir familiehistorien fortalt muntlig videre til slekten, men det er lite skriftlig materiale.

Statistikk viser at over en halv million mennesker i dagens Norge har enten mor eller far eller begge foreldre som er født utenfor Norge. Det er få eller ingen kommuner som ikke har en eneste ikke-vestlig innvanderer blant kommunens innbyggere.

For å få vite mer om hvordan slektshistoriene blir bevart eller jobbet med trenger vi et samarbeide med mennesker fra flerkulturelle miljø.

Kanskje har mange som bor i Norge allerede skrevet ned sin slekts- og familiehistorie, men har ikke dette digitalt. Hvordan registrerer man slektninger og er det samme begreper som vi bruker? Hvordan fungerer muntlige tradisjoner? Har man

navn som går igjen i flere generasjoner? Er det spesielle tradisjoner i forhold til hvem man gifter seg med?

Her har vi mye å lære og kanskje kan våre slektsforskere også være til nytte for noen som har startet registreringen av sitt slektstre men som ikke vet hvordan man best kan ta vare på dette for ettertiden?

Smeltedigel

Selv gleder jeg meg til å lære mer om slektstreet til mine naboer. Jeg bor selv i smeltedigelen Lørenskog som er landets tredje største innvandrerkommune. I mitt nabolag bor det fra over 100 ulike nasjoner, så her er det mye spennende slekthistorier.

Tall fra Statistisk sentralbyrå i år viser at navnet Mohammad er på topp i alle sine varianter i Lørenskog og nabokommunen Nittedal.

Noe vet jeg allerede om noen av mine naboer. Blant annet har en av de første arbeidsinnvanderne til Lørenskog, Aslam Ahsan, gjennom sin biografi fortalt historien både om sin egen familie og slekt på den pakistanske landsbygda. Han har også skrevet om hvordan han opplevde å komme til Norge. En annen som har gjort en del forskning på pakistanske familier og slekthistorier er forfatter og journalist Mahmona Khan. Slektsforskningen gjorde hun som research til boka "Tilbakeblikk - da pakistanerne kom til Norge", ei bok som handler om noen av Norges første arbeidsinnvandrere og deres opplevelser, og hvordan de i dag tenker om kultur, tilhørighet og identitet. Her får vi en smakebit av hva som finnes av spennende historier fra våre nye naboer. Men fortsatt er det mange godbiter og mange brikker som mangler.

Min drøm er å få fram flere slike slekthistorier. Det vil skape mer interesse og bevissthet for det flerkulturelle Norge. DIS-Norge, Slegt og Data bør være en pådriver for å få fram kunnskap om hvordan slektsforskning foregår i ulike kulturer.

Albion Ship of Arendal. Foto: www.norwayheritage.com

Slekt og skip

TEKST: AINA JOHNSEN RØNNING

På Norway Heritage vil slektsforskere kunne finne en rekke opplysninger knyttet til emigranter og emigrasjonshistorie. Den litt over gjennomsnittlig maritimt interesserte vil også finne en del interessante opplysninger om skip og skipsfart.

I tillegg har siden et diskusjonsforum der man kan legge ut forespørsler eller bare diskutere ulike temaer knyttet til slektsforskning og emigrasjonshistorie.

Arbeidet med nettjenesten begynte for 14 år siden. Da begynte Børge Solem å lage lister over skip som hadde vært involvert i transport av norske emigranter. Solem erfarte raskt at dette var nyttig for mange som var på leting etter passasjerlister. Ikke mye var lagt ut på nett på den tiden.

- Skipene er organisert i en søkbar database, og vi har forsøkt å samle litt informasjon og bilder av de ulike skipene og rederiene. Der det har vært mulig å finne skildringer av overfarten har vi også lagt ut dette. Siden hovedtyngden av brukere av siden er engelskspråklige har vi etter beste evne forsøkt å legge ut informasjonen på engelsk. Det finnes også en database med oversikt over hovedagenter for de store dampskipsrederiene som opererte i Norge, opplyser Solem.

Etter hvert begynte Solem selv å transkribere noen av disse passasjerlistene, da først og fremst på passasjerlister fra tidsepoken 1825 - 1875. Dette ble organisert i en søkbar database som ligger på nettsiden, per i dag er det 71548 poster i basen fordelt på 458 lister. Listene består hovedsakelig av lister fra ankomster i New York, og Quebec.

- Norske emigranter dro hovedsakelig over med seilskip i den perioden vi dekker. I perioden fra 1825

og fem til ca. 1853 reiste de fleste norske emigrantere over New York, og det finnes passasjerlister for de fleste av disse reisene i arkiver i USA. Fra ca. 1853 (det var en noe gradvis overgang) ble det mer populært å reise over Quebec, og der finnes det ikke bevarte lister i offentlige arkiver før 1865. Perioden mellom 1853 og 1865 er det derfor vanskelig å finne passasjerlister, så der har vi forsøkt å bruke andre kilder, der det har vært mulig, sier Solem.

Oldefar som emigrasjonsagent

I 2008 utvidet nettsiden tjenesten til også å omfatte deler av Martin Ulvestads register over nordmenn i Amerika. Ulvestadregisteret ble organisert i en egen database, og kan søkes sammen med passasjerlistene. Det er lagt til et kommentarfelt hvor brukere av basene kan legge til mer informasjon om personer.

- Vi rakk å skrive av kapitlene med etternavn fra A til og med I, samt L og S før prosjektet ble lagt på is. Det for mye arbeid for 2 personer i tillegg til drifting av nettsiden, sier Solem som fikk ideen til nettsiden da han studerte lokalhistorie ved NTNU i 1997.

- Jeg hadde lenge vært interessert i slektshistorie, og noe av det som pirret min nysgjerrighet var historien knyttet til noen av mine oldeforeldre som drev som emigrasjonsagenter i Trondheim. Min tippoldefar Richard Solem var hovedagent for Allan Line. To av sønnene begynte å jobbe i sin fars forretning, og min oldefar Olaf H. Solem etablerte seg etter hvert med eget agentur for Cunard Linjen. Jeg valgte å skrive en oppgave om emigrasjonsagentenes virksomhet og det var opplysninger jeg samlet i forbindelsen med denne oppgaven som ledet til ideen om å lage en nettside. Etter dette har nettsiden levd sitt eget liv og utviklet seg videre, sier Solem, som har er lagt ned et «ubegripelig antall timer gjennom årene på denne siden».

- Ganske tidlig etter at ideen ble etablert fikk jeg kontakt med Trond Austheim. Det meste av det som er lagt ut på sidene har Trond Austheim og jeg

skrevet av og organisert. Det er imidlertid mange andre som også har bidratt med materiale eller har hjulpet til med å skrive av noen lister. Trond Austheim er dessuten den som har stått for mye det tekniske arbeidet med databaser og søkefunksjoner, men jeg har driftet nettsiden. De siste par årene har Trond Ausheim trukket seg noe tilbake, så jeg har driftet nettsiden stort sett alene, sier Solem.

Over 6000 brukere

Det stor aktivitet på forumet som har 6229 registrerte medlemmer. Hovedsakelig kommer medlemmene fra USA og Canada, men det er også mange norske medlemmer. Nordmenn ønsker ofte hjelp til å spore opp slekt i Amerika, mens etterkommere av emigranter ønsker hjelp til å finne røtter og slekt i Norge. Det er tilsammen postet 40442 innlegg på forumet, og de fleste som spør om hjelp får raskt svar dersom de har noen opplysninger å gå etter.

- Det finnes selvfølgelig de som ønsker opplysninger om Ole Olsen, og som ikke har noen andre opplysninger om personen enn navnet, da blir det vrient. Det artigste synes jeg er de gangene ukjente slektninger har funnet hverandre ved hjelp av nettsiden, det har skjedd ved en rekke anledninger. Det er en hard kjerne av "superbrukere" på forumet som har lang erfaring og stor kunnskap om hvordan man finner opplysninger om personer i ulike arkiver. Jeg synes noen må nevnes spesielt, og det er Einar Bache, Kåre Torgersen og Jan Peter Wiborg fra Norge, P. Hopkins, Anton Rukavina og Jackie Marler fra USA. Mange andre kunne også ha vært nevnt, men til sammen har disse 6 postet mer enn 15000 hjelpsomme innlegg på forumet, og det er mange som står i takknemlighetsgjeld til dem for uvurderlig hjelp i arbeidet med å finne sin slekt. Selv får jeg ikke så mye tid til å være aktiv i debattene som i starten av prosjektet, da det går mye tid til å jobbe i bakgrunnen med å holde nettsiden gående, og med å oppdatere ulike opplysninger, sier Solem.

Heldigvis for norske slektsforskere har Per-Olav Broback Rasch valgt Trondheim som studiested. Innimellom undervisningen fotograferer han gamle militærruller fra Nordland, og sender bildene opp til DIS-Salten og Jan Hagenes. Her blir rullene registrert, digitalisert og gjort søkbare.

Spennende militærprosjekt i Bodø

TEKST: AINA JOHNSEN RØNNING

Nordland fylke har noen unike militærruller fra 1806-1837. DIS-Salten har satt i gang arbeidet med å digitalisere disse.

Napoleonskrigene avdekket behovet for å ha

oversikt over stridsdyktige menn i den nordligste skansen i landet. Nordland ble denne skansen, fordi man anså det for vanskelig å kommunisere med og mobilisere stridsdyktige nord for Nordland. Alle menn over 12 år i Nordland ble derfor registrert i

militærrullene, selv de som ikke var stridsdyktige på grunn av helseproblemer, og de ble ikke fjernet fra rullene før etter sin død. Registreringen var årlig, og den var detaljert i formen. Dermed kan slektsforskere finne ut mye spennende om sine nordnorske slektninger.

Helseproblemer og utroskap

DIS-Salten har satt i gang arbeidet med å samle de viktigste årene for militærregisteret og gjøre dem søkbar på en CD-plate.

– Vi sitter med 30 år med årlige lister, i en periode der man mangler folketellinger. Dette gjør prosjektet utrolig spennende. Militærlisten fra 1820 er mest komplett, og planen er i første omgang å registrere hele listene fra 1820 og 1836. Årstallene er også valgt fordi de er midt mellom to folketellinger, sier Per-Olav Broback Rasch.

– Vi har allerede sett på en god del av materialet, og her er det mange morsomme detaljer. Helseopplysninger ble naturligvis notert, og for eksempel samleie utenfor ekteskap siden det var synd. Her kan man finne informasjon om mulige barn som man ikke finner informasjon om andre steder. Militærrullene er mye mer detaljert enn folketellingene, sier Jan Hagenes, leder for DIS-Salten.

Godt valg av studiested

Det er Statsarkivet i Trondheim som fysisk sitter på listene som strekker seg fra Møre og Romsdal

til Nordland. Heldigvis sitter også Broback Rasch i Trondheim, der han har tatt en bachelor i statsvitenskap og historie, og har fortsatt på en master i historie. Mellom forelesningene har han tatt med seg kameraet sitt til Statsarkivet og fotografert gamle militærruller. Bildene har han sendt til DIS-Salten, som har registrert bildene inn i excel-filer. Etter at andre har korrekturlest blir dataene lagt inn i en søkbar database.

– Vi antar at vi vil få inn 50.000 navn på de to årene 1820 og 1836. Selv om noen av listenw er litt krøllede, får vi stort sett god kvalitet i registreringen. Planen er at det etter hvert vil komme nye versjoner av våre digitale militærruller, etter som vi får registrert flere år enn 1820 og 1836, sier Broback Rasch.

Vil hjelpe andre lag

DIS-Salten er alene om å registrere, digitalisere og gjøre slike lister søkbare for andre slektsforskere. DIS-Salten har i flere år registrert data og solgt en CD over skifter i Nordland. At listene legges på CD-plater og selges gir etterlengtede penger i kassa, overskudd som DIS-Salten blant annet bruker til å sponse foredrag og bussturer til historiske steder. Turene og foredragene er populære også blant ikke-medlemmer, og reklamen dette gir har gjort Bodø til det tredje største laget i DIS-Norge.

– Vi har opparbeidet oss en kompetanse på dette og kan hjelpe andre lag som har lyst til å gjøre noe liknende. Jeg er helt sikker på at det er liknende lister og skifter andre steder i landet, som kan registreres, digitaliseres og gjøres søkbar, sier Jan Hagenes.

Status: 410

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Farmor var et barnehjemsbarn. Hun og søsteren opplevde en omflakkende og tøff barndom, og ble plassert rundt omkring etter at barnehjemmet de bodde på dramatisk nok brant ned. Fars familie har tette bånd, og familiehistorier blir ofte fortalt rundt en kopp kaffe eller ei søndagssteik. Men, tette bånd og gode historier er ikke alltid til hjelp for en slektsforsker som må basere seg på datoer og kildehenvisninger. For, hva het egentlig farmor til pikenavn? Og når ble hun født?

Jeg er ingen raser på kirkebøker, og Bodø har flere sogn de kan ha blitt gift i. Hvilken kirke hun ble døpt i har jeg ulike teorier om. Jeg bruker en søndag til å bla i ulike kirkebøker i Bodøområdet og i Finnmark, og ender opp med både dåpsnedtegnelsen, giftemålet og foreldrene. Jaggu finner jeg ikke også pikenavnet til oldemor. Dermed blir det jeg som kan ringe den eldre generasjonen for å fortelle «nyheter».

To ting har forundret meg i slektsforskningen min. Først og fremst at det er så utrolig vanskelig, og at kildene er så mange og vanskelig å finne. Jeg har jobbet som fagbladjournalist i snart 20 år, i mange ulike fagområder, men dette må være det vanskeligste fagområdet jeg har vært borti. Man skal ikke mange generasjoner tilbake før man må være tusenkunstner i gamle sogn og fylkesgrenser,

gotisk skrift og utenlandske databaser. Men, like forundret har jeg blitt over hvor lett det tross alt er å finne ut utrolig mye om slekta. Alt fra hvor de bodde til hvor mange kyr de hadde, informasjon som ingen andre i slekta kjenner til, uansett om de er 80 eller 100. Det handler om å samle stein på stein, og at de steinene man finner blir liggende fast uansett om byggverket er stort eller lite.

Slektsforskerskolen del 5 Kommer langt med hjemmePC og gratis programvare

AV NILS M NIELSEN

Mange av de gamle bildene vi har i våre fotosamlinger kan ha behov for et snev av restaurering for å kunne presenteres. Spesielt er behovet til stede hvis en forsøker å skalere opp ett av disse "frimerkebildene" for å kunne oppfatte hvem personene på bildet er. Oftest kan en vel utføre en god del av slikt restaureringsarbeid uten at det koster en for mye i investering i maskinvare og programvare, men tid og kunnskapsoppbygging for å kunne gjøre jobben er en nødvendighet.

På maskinvaresiden holder en rimelig god hjemmePC lenge til formålet bildebehandling. Den kan gjerne være utstyrt med 2-4 GB internminne (RAM), og bør styres med et forholdsvis raskt platelager på minimum 500 GB for å ta vare på våre data/bilder. Ønsker en ekstra sikring av dataene, kan en jo f.eks. sette inn 2 like disk og kjøre en RAID løsning for automatisk sikring av data. Sikker-

hetskopiering via eksternt platelager er heller ikke å forakte.

Kjøp skanner

Det er ikke å anbefale å benytte digitalkameraet som skanner for å digitalisere bilder. En Epson eller Canon skanner er et bedre alternativ. Skanneren bør ha en oppløsning god nok til å kunne skanne også negativ film samt dias over til brukbare format. Skal en skanne bilder fra trykt materiale (bøker, tidsskrifter, etc) bør en se etter om den medfølgende programvaren til skanneren er i stand til å håndtere Moiré mønstre og fjerne disse (se slektsforskerskolen del 4. Slegt og Data 2/2012). Slike mønstre opptrer ofte når en skanner bilder fra trykt materiale, og krever en del innsats å bli kvitt via bildebehandlingsprogrammer.

Mange gratisverktøy

Picasa er utmerket til sitt bruk, både for enklere bildebehandling og for å holde orden på bildearkivet. Det er imidlertid ikke fri og åpen programvare, selv om det kan fritt lastes ned og brukes. Som et alternativ til Picasa som har en del utvidede muligheter kan nevnes Digikam, som er både et avansert bildebehandlingsprogram og et arkivsystem for bilder. Det er ut-

viklet for Linux, men går i dag på det meste av operativsystem (freeBSD, Linux, Mac, Windows). Digikam har i den senere tid kommet med bildebehandlingsdelen skilt ut som en egen enhet, Showfoto, som har et noe enklere brukergrensesnitt enn totalpakken, se www.digikam.org.

The Gimp er et rent bildebehandlingsprogram. Det har et vell av funksjoner som vel dekker behovet for de aller fleste. Det regnes å være på høyde med Adobe Photoshop Pro for bildebehandlingen, men sies å ha et noe mer "komplisert" brukergrensesnitt. Det finnes en rikholdig litteratur som omhandler The Gimp. For den som er fortrolig med Adobe Photoshop og synes overgangen til The Gimp blir for komplisert er kanskje en tur innom www.gimp.no en nyttig innfallspport. Det skjer også endringer når det gjelder brukergrensesnittet til The Gimp, som vel vil markere seg i versjon 2.8 når den blir frigitt for vanlig bruk. The Gimp kommer med en mengde "plug-ins" for ulike formål. Her vil jeg bare nevne en plug-in egnet for støyreduksjon, men også mye annet, har visst noe sånt som 150 filtre innebygget: gmic_gimp, som erstatter tidligere GreyCStoration.

Hvordan arrangere slektsstevne?

AV AINA JOHNSEN RØNNING

Slektsstevne er ikke bare morsomt, det kan være svært nyttig for slektsforskningen din, særlig om du er i gang med å lage slektsbok. Skal du få maks ut av stevnet, er forberedelsene det viktigste.

Du trenger ikke å ha hele slektstreet ditt klart før du begynner planleggingen av et slektstreff. Da går årene, og viktige fortellerstemmer i slekten dør ut. Dessuten er det mange hull som kan fylles i løpet av et slektsstevne. Siden man bør invitere folk i god tid, er det bare å starte prosessen når man har tid og ork. Ta utgangspunkt i en forfar som mange har et forhold til, for eksempel far eller mor til den eldste i slekta. Nå er det viktig å se på grena og vurdere hvor mange som eventuelt kommer til treffet. Du kan ikke arrangere et stort treff alene, og man bør være en komite med et medlem per 20-25 deltaker for at ikke dette skal vokse deg over hodet.

Forberedelse

Når du har en komite og en dato er du godt på vei. Komiteen må på første møte bestemme seg for hvor treffet skal være, og hvor lenge det skal vare. Kommer det folk langveisfra, er det gunstig å ta det over en helg. Legg treffet til et sted der mange kommer fra/bor, eller et sted som har slekthistorisk interesse. Lokaler må ofte bestilles lang tid i forveien, men her er det snakk om å planlegge lang

tid i forveien, så det bør gå bra. Første komitemøte bør munne ut i en invitasjon der folk må binde seg til skriftlig påmelding innen en frist, helst med en påmeldingsavgift.

Komiteen bør utarbeide en mest mulig oppdatert navneliste over slektningene, med angivelse av slektskap og alder både på nålevende og avdøde. Er det hull i kunnskapen, må dette markeres tydelig på listen. Ut fra listen lager dere en adresseliste. Hvert komitemedlem får ansvar for en gren av slekten, og det må velges en leder som har totaloversikten over arrangementet. Det kan være smart å lage en nettside til arrangementet der man legger ut oppdatert påmeldingsliste og bilder/informasjon. Facebook kan også brukes.

Arrangementet har en kostnads-side. Det er viktig å holde prisen nede, slik at ikke folk blir hjemme fordi de ikke har råd. Opprett en konto for arrangementet og estimer hvor mye det kommer til å koste. Sjekk overnattingsmuligheter hjemme hos slektninger, men ikke glem at noen vil bo på hotell. Kanskje kan dere få en god pris dersom dere bestiller flere rom i anledning treffet.

Tiden nærmer seg

Når gjestene har meldt seg på, tid og sted er klart, så begynner den praktiske moroa. Planlegg noen aktiviteter til treffet. Bli-kjent-leker er et must. Det samme er en ekskursjon til slekthistoriske steder. En gammel gård som slekten kom fra eller en kirkegård i nærheten. Velg en fotograf som for-

eviger moroa, og en toastmaster som syr det sammen. Kanskje vil dere ha et tema for stevnet? Uansett bør dere avtale med de eldre i familien om at de forteller sine slekthistorier – noe som er gull for slektsboka! Husk for all del å forevige historien på film. Dere trenger med andre ord et program og en tidsplan for hele stevnet, og man trenger bordkort og navneskilt dersom det kommer mange. Kanskje har dere en kjendis eller en historiker i slekta som kan komme og opptre eller fortelle? Kanskje ville det være morsomt med en powerpoint-presentasjon av gamle bilder? Hva med gamle gjenstander som kan fortelle noe om hvordan slekten levde? Her er det bare fantasien som begrenser.

Moroe er i gang

Husk at også dere i komiteen skal ha det moro! Legg inn god tid til mingling og fortellinger, og gi barna rom til å leke for seg selv. Husk at alle må være med på gruppefotograferingen. Det kan være nyttig å legge ut et ark hvor gjestene kan skrive på rettelser til slektstreet.

Slektstreffet kan være like hyggelig – og i alle fall like nyttig i ettertid. La folk komme med sine egne kommentarer til festen på nettsiden eller facebooksidene dere har opprettet. Legg ut historier og bilder fra festen til glede for de som ikke kunne komme. Og, når dere får lyst til å sette i gang med neste slektstreff – hva med å velge en annen forfar og få nye historier og mennesker inn i slektsboken?

Kilde: Ulf Lunde: Lag slektsbok

Kan bli gigantisk!

Man kan fort bomme på antall gjester når man inviterer til slektsstevne. Det fikk Kent Svenungsson erfare da han inviterte til treff utenfor Ljungskile.

600 slektninger møtte i sommer til noe som må være Skandinavias største slektstreff. Kent Svenungsson visste neppe hva han gjorde da han satte i gang med prosjekt slektsstevne.

– Det hår år egentlig ett alldeles för stort jobb för en man att göra, och jag har suttit många 12-timarsdagar med det hår, sa Kent til Bohuslänningen da de lagde reportasje fra treffet i sommer.

Kent Svenungsson, som lagde slektsbok for anledningen, ble sittende i timevis å signere bøker på treffet. Det tok han med godt humør.

- Jag har inte skrivit autografer sen jag körde motorcross för 50 år sedan, sa han til avisens utsendte journalist.

Det var Svenungssons farfar som startet slekts-

forskningen på 30-tallet. I 1994 syns Svenungsson at det ville være synd om alt arbeidet var forgjeves, og han kjøpte slektstavlene farfaren hadde laget og satte i gang med å videreføre dem. Etter inspirasjon fra en bekjent som tegnet slektstreet på en rullegardind slik at andre som kom innom kunne komplettere den, laget han et slektstre på kjøkkenbordet. Han oppdaget snart at det var en uholdbar metode, da det tok en måned å få ført inn en ny gren på treet. Kent gjorde det eneste riktige, han lastet ned et slektsprogram. Nå har han 16000 navn i programmet sitt. Sektstreet hang han imidlertid på gårdsveggen da han inviterte 600 til bords. – Spikret opp i tre ganger fem meter!

Takk til Thor Andersen som sendte inn avisklippet fra Sverige. Har du en god historie fra ditt slektsstreff? Skriv inn til Slekt og Data!

24 UDDEVALLA

BOHUSLÄNINGEN MÅNDAG 9 JULI 2012

Världens släktkalas

Bryllingar till förbryllelse – släktträff på Backamo siktar på rekord

Kent Svenungsson leder bakom arbetet med att sammanställa släktträd. - Jag har sett till nästan 12 timmars dag, säger han.

UDDEVALLA: Tycker du att dina släktträffar vid jul och påsk är stora? Då har du inte träffat Kent Svenungsson och hans Tjuvklissläkt. I helgen träffades Kent och över 600 av hans släktingar på Backamo utanför Ljungskile.

När vi rullar in med bilen på det gamla militära övningsområdet Backamo förstår vi att det är något stort i görningen. Parkeringspersonal i neonlila västar väntar in oss på parkeringen bland hundratals bilar och man kan tro att vi är på väg till en rockkonsert. Men det är vi inte.

600 av 16 000 släktingar Vi ska träffa Kent Svenungsson från Trollhättan och hans över 600 släktingar som för första gången har samlats på en och samma plats.

Eller ja, det är inte riktigt sant. De trängs också på ett stort ark bland de drygt 16 000 namn som Kent Svenungsson har samlat ihop i ett massivt släktträd. Trädet som är 3 gånger 5 meter har spikats upp på en ladsgridsvägg för alla distriktsfamiljer att beskåda.

"Stort jobb för en man" Att det skulle bli så stort och så många var nog inte riktigt meningen.

– Det här är egentligen ett alldeles för stort jobb för en man att göra, och jag har suttit många 12-timmarsdagar med det här, säger Kent.

Lika oavbrutet sliter han ut och signerar sin bok om släkten. För de släktingar som kör för att få komma fram och tacka honom för hans gedigna arbete.

– Jag har inte skrivit autografer sen jag körde motorcross för 50 år sedan, säger Kent med ett leende. Även om han efter flera timmar känner av en viss skrivkramp.

Men låt oss spola tillbaka till början.

Farfar startade arbetet Det var Kents farfar som började med släktforskningen under 30-, 40- och 50-talen och ritade då upp flera släktavlor. 1994 tyckte Kents son att det vore synd om det arbetet skulle förfalla, så Kent köpte tavlor och påbörjade sitt arbete.

– Tanken till att jag skulle göra ett träd fick jag på en semesterresa när jag träffade ett par som berättade att de hade en kvinna i släkten som hade skrivit släktträd på en rullgardin. Där kunde alla komma och fylla på med nya släkterelationer.

Så Kent rullade ut ett stort ark på sitt köksbord och började rita. Ganska fort gick det dock upp för honom att han sett sig in på något enormt.

– Efter ett tag var trädet så stort att det kunde ta en månad att baka föra in en ny gren på trädet. Då var jag tvungen att nodla och flytta tusen namn till västret och

lika många till höger.

Numera har Kent ett dataprogram som låter han fylla på sitt köksbord och nya förgreningar. Och nya kommer in hela tiden. Kent får ständigt mail från människor som vill berätta om nya släktskap.

Mer än tusen år bakåt – Det är en stor del av varför jag har fortsatt med detta, den uppmuntran och värme

som jag får från alla nya släktingar som jag möter på. Dessutom är det ju det enda sättet att få reda på vilka nya som föds in i släkten.

Släktträdet sträcker sig över tusen år tillbaka i tiden och innehåller kända namn som heliga Birgitta. Den del av trädet som Kent har fokuserat på började på 1500-talet i Tjuvklissläkten utanför Macarstrand och därför kallas släkten nu för Tjuvklissläkten.

Släkten finns spridd över hela världen. Bland annat Frankrike, Spanien, England, Norge och Finland finns representerade i trädet.

från Utah till riksdagen – Och det finns många i USA. En rollig grej var när jag fick besök av några mormoner som hade insett att vi var släkt. De kom och fick se på farfars gamla släktavlor, och tydligen så ska man enligt mormonisk tradition ta med sig sina släktingar till himlen.

– Därför fick jag något år senare ett brev från Utah i USA där mormonerna har sitt högkvarter om att få en fullmakt för att bevara släktavlor. Så de flesta som har kommit hit idag vet nog inte om att de finns efter evigt bevarade i ett berggrum i Utah.

På Backamo pågår släktfesten hela dagen. Släktingen och riksdagsmannen Jörgen Hellman håller tal, de många barnen har en hoppborg att leka i, det finns underhållning i form av trubadur och mat och dryck serveras till alla hungiga gäster. Tanken är att evenemanget ska bli årligt återkommande och en släktförening ska upprättas.

– Vi kan inte inte är Sveriges största släkt ämne, men kanske kan vi slå rekord i största släktträff, säger Kent.

Nils Pejryd 0570-99000
nsl@backamo.se

20 SLEKT OG DATA 3 2012

SLEKT OG DATA 3 2012 21

Hele familien fra grena Anthonisen på det første slektstreffet de hadde i 2008, tatt på Solstrand utenfor Bergen.

Vellykket slektstreff

AV ELISABETH M. GORGAS GRAFF

Jeg har vært så heldig å være tilstede på to slektstevner. Ett i 2008 og ett i 2012. Det var etterkommere etter mine besteforeldre Johan Fredrik Ellertsen Anthonisen og Marie Johanne f. Christensen. De traff hverandre i Argentina og giftet seg der, fødte en sønn Nordahl, flyttet til Bergen, min bestepappas hjemby, hvor de fikk døtrene Ellen g. Gorgas, Elisa (Lisken) g. Munch, Ingrid g. Haugen, og Fredrikke g. Flender.

Da jeg overraskende nok, ble valgt inn i en komité som skal arrangere neste slektstevne har jeg gjort meg noen tanker og når og hvor og hvorledes jeg tror vi må gå frem, men dette må jo diskuteres videre med resten av komitémedlemmene.

Hvem?

Etterkommere: I dag vil det si: barnebarn, oldebarn og deres etterkommere, ingen barn av mine besteforeldre lever i dag.

Jeg har et slekstre, men dette er ikke komplett. Det bør jeg få til etterhvert. Jeg vet at min søster Bodil også har laget et slekstre som ble hengt opp på første møte.

I første omgang bør en få fatt i e-mailadressene, bostedsadresser og telefon.

All informasjon via brev er dyrt, så e-mail er greit å bruke. Men ikke alle har en PC, og de bør få informasjon pr. brev. Jeg har oppdaget at disse blir fornærmet og kommer ikke da de mener de ikke har fått all informasjon. Jeg synes det er greit og ha kontaktperson innen hver gren av familien, dog bør alle allikevel få tilsendt all informasjon.

Personlig har jeg ikke stor tro på informasjon via facebook, mange vil ikke bruke facebook, og har mistro til facebook. Jeg vet ikke om det har noe med min alder eller ikke. (PS.

Elisabeth og hennes avdøde mann Bjørn.

Elisabeth sin bestefar Fredrik Johan Ellertsen Anthonisen og hans 4 døtre og en sønn.

Jeg er på facebook, men bruker den lite, men jeg synes det er koselig når jeg møte folk jeg kjenner litt eller er i fjern familie med sier:" Jammen vi er jo på facebook")

Hvor?

Slektstevne bør holdes i tilknytning til hvor våre besteforeldre/foreldre vokste opp. Men selvfølgelig er det godt mulig, og kan bli like vellykket om slektstevne holdes andre steder, hvis f. eks. mange har flyttet fra opprinnelsesstedet, og det passer for de fleste å møte et annet sted. Det bør holdes på et sted hvor det også er mulig for overnatting, eller om en kan like ved.

Første gang vi hadde slektstreff var det i Bergen, neste gang Geilo. Koselig og greit begge gangene.

Når?

Minst 1 1/2 år før bør det gå ut en kort invitasjon med informasjon om at man har tenkt å arrangere et slektstevne, hvor vi har tenkt møte holdt og tidspunktet.

NB: Husk å vedlegge et ark hvor familiemedlemmer bes korrigere sine adresser o.l. .og samtidig be om at de oppdatere fødsler, dødsfall o.a.(slektstreet må vedlikeholdes) Samtidig ber man om en uforpliktende tilbakemelding om en ønsker å være med. En må ha tilbakemelding en bestemt dato. Det sendes til en av komitémedlemmene på e-mail.

Så bør det sendes ut mer informasjon 3/4 år før planlagt møte med

forespørsel om en bindende tilbakemelding, opplysninger om hotell og kostnader til hotell, deltakeravgift etc.

Det er mange som ønsker å komme dagen før, kanskje bør det legges om til et lite frivillig program. Første gang jeg var på slektstevne hadde komitémedlemmene lagt opp til en vandring til steder som våre besteforeldre hadde tilknytning til. Det ble oppgitt mobiltelefon til noen som ledet denne vandringen, slik at slektsmedlemmene hadde muligheter for å hoppe på der de ville. Ikke alle er like god form eller ønsker å gå like langt. På første slektsstreff var det. f. eks. lagt opp til en fjelltur på Løvstakken da min bestefar hadde bekostet ny varde etter den som var blitt ødelagt under krigen. Jeg sluttet meg til på gravlunden og gikk videre med nedover til byen, dvs med en avstikker opp i Kalfarlien, og så endte vi på Bryggen hvor min bestefar hadde drevet med eksport av tørrfisk. Der koste vi oss på en av de mange restaurantene.

Alle må med visse mellomrom få informasjon via e-mail, og de få som ikke har pr. brev.

Det er greit for alle å vite hvor mange som har meldt seg på.

Husk alle – uansett alder

Det bør holdes på et sted hvor det er mulig "å mingle". Vi må huske på de små. For disse må det legges opp til film og noe underholdning. Det er for kjedelig for disse unge å være tilstede ved middagen hele tiden. Husk god

tid til gruppebilde som bør tas før middagen.

Det bør lages navnlapp til hver deltager. På vårt første møte hadde hver gren av familien forskjellig farge. F.eks. lage en prestekrave med farge og navn på grenen. Jeg hadde for eksempel blå bakgrunn, og på navnelappen sto det tydelig at jeg het Elisabeth og at min stammor var Ellen.

Det bør være en slags bordplassering. De eldste bør plasseres sammen, og det må merkes tydelig. Ellers bør slektene "blandes", noen fra hver del av slekten bør sitte sammen. Slik at "ukjent" slekt blir kjent med hverandre. Det må lages et skikkelig program. Det bør være en toastmaster/visevert.

Personlig synes jeg at man på forhånd bør skrive til alle og spørre om de har noen "gamle" papirer - bilder o.a. Der er også "vandrehistorier", og samme historie kan være litt forskjellig i deler av samme familie. Programmet bør kanskje også inneholde et slekstre. Med alle disse fine slektsprogrammer som finnes i dag er det godt mulig. Eventuelt kan dette henges opp på veggen. Det er også morsomt med gamle og nye bilder av slekten. Disse bør kanskje vises på en skjerm. Kanskje bør noen forklare litt og fortelle noe om våre forfedre. Kanskje bør vi synge en sang eller to. Vi som er fra Bergen synger alltid Bergenssangen, veldig viktig for en bergenser.

Slekt og Data presenterer slektsblogger:
Anne-Lise Skillinghaug
<http://kaskilli.blogspot.no/>

«Anne-Lises lille hjørne»

Utdrag:

På slektstreff i Eidskog

I fjor høst var jeg så heldig å komme i kontakt med en slektsforsker gjennom Eidskog Slekthistorielag. Mona het hun og sendte meg en melding på Facebook der hun fortalte at hun drev med slektsforskning, og hadde masse slekt som kom fra Eidskog og Sør-Odal. I tillegg hadde hun lest et innlegg som jeg tidligere har skrevet her på bloggen min.

Det viste seg nemlig at hennes oldemor og min manns farmor var søstre. Med masse nye oppdateringer på felles slekt, ble det mer og mer interesse for at vi en dag skulle arrangere "et lite slektstreff." Vi ante vel at det ble en del fremmede personer, men ikke at vi ble så mange. Til sammen var vi mye over 30 stykker som dro innover skogen mot vårt første mål, Fjellbubråten. Jeg har ikke noe begrep om hvor langt vi kjørte, men langt om lenge kom vi da fram til den lille husmannsplassen. Det finnes faktisk leieboere der i dag også, men de hadde av forståelige grunner

valgt å holde seg borte. Vi hadde fått tillatelse til å se oss omkring på eiendommen. Selve huset var nok restaurert en del. Det var bl.a bygget på et nytt inngangsparti, og alle veggene hadde nok fått ny kledning. Når vi tok en titt på murene der, så var det kun store steiner som var stablet oppå hverandre. Litt glissent og sikkert ikke mye isolerende det der nei.

Det ble selvfølgelig tatt masse bilder her, og de eldste kunne fortelle at det bodde slektsfolk her til langt innpå 1920-tallet. Dette var en liten husmannsplass under gården Fjellbu, som dessverre er borte nå.

Etter mye fotografering og mange spørsmål, gikk turen videre mot nabogården Oppistun Børli. Denne plassen ligger fint på en høyde ved Store Børen, og hadde en flott utsikt utover vannet. Det er plassen hvor den kjente dikter og lyriker Hans Børli bodde i tiden før han giftet seg i 1946. Lett å forstå at lyrikeren fant fred her. Vi ble fortalt at det hver sommer blir arrangert et junistevne i Hans Børli's rike. Da møtes fra 1300-1700 perso-

ner her. Huset hvor han ble født er dessverre nedbrent, men plassen er ryddet og holdt ved like av en interesseforening.

Så var det ut på veien igjen, og neste mål var Eidskog Bygdetun Almenninga for å se på brudesleden deres. Den var så liten og smal, så vi var enige om at det var greit og være nygifte og forelsket når den var i bruk. De måtte nok sitte etter hverandre for å få plass der.

Videre gikk ferden på nytt inn i de dype skoger, og på de smale skogstiene smøyg det seg frem 8-9 biler på rekke innover til den nedlagte plassen Sjøenden. Her var den første boplassen til Ovidia og hennes mann, og det var vissnok her deres eldste datter ble født. Herfra dro gjengen til Ovidias andre bosted Høybakk. Her sto hennes oldebarn og tok imot oss med nystekte vafler og kaffe. Og praten fortsatte utover den sene ettermiddagen. Det var som om vi kjente hverandre fra tidligere. Mange nye opplysninger om slekta og adresser ble utvekslet. Så nå har vi mye

info vi kan utdype utover høsten og på vintermørke kvelder.

Vurdering:

Anne-Lise skriver om mye annet enn slektsforskning, men det hun skriver om slektsforskning er spennende og interessant. Bildene er også gode og spennende. Jeg anbefaler en titt innom av og til, i håp om at hun har lagt ut noe slektsforskerrelatert.

Tilbakemelding:

Anne-Lise er en uføretrygdet husmor på 64 år. Hun er fremdeles gift med sin mann etter 44 år. Hun har 3 voksne sønner, hvorav de to yngste er gift. De har til sammen 4 barn i alderen fra 15 - 1 år, og bor i nærområdet. Hun skriver på bloggen sin at hun liker å gå turer i skog og mark, når hun ikke sitter foran datamaskinen med slektsforskninga mi.

– Hvilke reaksjoner har du fått på bloggen din?

– Jeg har ikke fått så mange kommentarer, men de som er har vært positive. Jeg har bare fått noen enkle

Hyggelige slektstreff gir gode muligheter for å vekke gamle minner. Bildene fra slektstreffet i Eidskog er hentet fra «Anne-Lises lille hjørne» 6. juli 2011.

forespørsler angående slekta. Jeg har skrevet mest om min nære familie (både nålevende og avdøde), turer vi har vært på og ellers ganske vanlige dagligdagse ting. Jeg liker å skrive litt om alt som faller meg inn. En del er om litt ymse slekt, og en stor del er nok mest om dagligdagse ting i hverdagen. På bloggen er de gamle

slekthistoriene en god del forkortet og forenklet på grunn av plassen. Jeg skriver om det som faller meg inn, og brukte den vel mest som en form for "dagbok", sier Anne-Lise.

Släktforskardagerna 2012

Gävle 25.-26. august 2012

Fra Norge til Sverige og tilbake igjen, eller motsatt?

Det er andre året DIS-Norge, Slekt og Data arrangerer busstur til de svenske slektforskerdagene. I år var vi 18 medlemmer på bussen, samt en svært blid bussjåfør fra Finland. Dessverre hadde vi ingen kompetanse på finsk slektsforskning om bord, ellers hadde nok Tom fått en grundig innføring i egen families fortid.

Noen av oss reiste over for først og fremst å hjelpe broderfolket over Kjølén i å finne fram i norske kilder på DIS-Norges stand, andre av egeninteresse for svensk slektsforskning. Med oss på bussen hadde vi en gjenganger på denne typen utflykt (Julekalendervinner 2010) som synes turen til Norrköping i fjor ikke var nok, og vinneren i 2011. At vinneren for snart 2 år siden ville gjenta turen, sier vel litt om opplevelsen, både sosialt og faglig.

Et nordisk fellesskap

Etter lange mil spesielt i de vermlandske skogene, satte vi opp standen som vi delte med Föreningen DIS, DIS Mitt og DIS-Danmark, trygt og godt med nordisk fellesskap. Föreningen DIS og DIS Mitt var nok mest opptatt av profilering av organisasjonen og medlemsverving, mens vi utlendingsgene gjerne ville hjelpe de besøkende med søk i respektive lands kilder.

Litt lenger borte i samme salen som oss holdt DIS-Sør Trøndelag til med egen stand, de markedsførte sin CD med Trondheimsdatabasen og også hjalp svenskene i søk over grensen. Det var naturlig for dette

distriktslaget å være til stede, da veien er kort fra Jämtland og Herjedalen og over.

DIS-Norge, Slekt og Data, hadde egen innkaster på standen, som skulle sikre at de som ville ha hjelp fikk det så fort som mulig. Hvis det var rolig på standen, kunne du som gjest gjerne oppleve at flere norske DISere hjalp deg samtidig med å angripe din utfordring fra flere kilder samtidig.

Det var en jevn strøm av gjester på standen vår, men ikke alle møtte like forberedt, når noen kommer med spørsmål om eventuell kontakt mellom grenseområdene mellom Kopparberg og Norge på 1600-tallet uten å komme med navn og/eller datoer, er det ikke lett å hjelpe. Det blir for vagt.

Mange gikk fornøyd fra oss, med tips om hvordan søke i norske kilder og et utgangspunkt for å leite videre. Det som imponerte mange, var at norske kilder stort sett er åpne og gratis.

Fra Sverige til Norge og tilbake igjen, en liten skuffelse?

Som eksempel på hva vi ble utsatt for, tar jeg for meg den første besøkende på standen. Denne damen hadde gjort et godt forarbeid og kom med et konkret utgangspunkt, noe som gjorde det lettere for oss som ønsket å hjelpe.

Utfordringen gjaldt Gustav Daniel Björklund, født i Oslo(Kristiania) 19. april 1888. Mor var Charlotte Björ-

klund, født i Örebro 21. oktober, som var i Oslo en kort tidsperiode mellom 1883 og 1888, rett etter at sønnen var født. Hvem var faren?

Her var det stort håp om at vi skulle finne norske slektninger, og kanskje å få en liten andel i vår store oljevelstand.

Hvor begynner så vi? Jan søkte i folketellingen 1885 for Kristiania på Digitalarkivet, en adresse er alltid et godt utgangspunkt for å leite i kirkebøkene i Oslo. I Helgesens Gate 24 fant han Charlotte som tjenestepike for familien Kirkeby. Det var ikke så vanskelig.

Deretter tok Mette opp Samlagsafstemningen 1899, som ligger på DIS-Oslo/Akershus sider. Skal du leite i kirkebøker i Oslo er greit å vite hvilken kirke de ulike adressene tilhører, og her samsvarer kretsene med menighetsgrensene. Ergo begynte Mette å leite i kirkebøkene for Paulus kirke med bomtur som resultat, ingen dåp på Gustav Daniel i Paulus eller nærliggende Petrus menighet.

Full panikk, ikke ennå! Alternativ strategi settes inn. Hvor kan en ubemidla tjenestepike få fødselshjelp? Oslo Hospital, Kroghstøtten og Rikshospitalet førte egne kirkebøker, nå leiter vi parallelt på 3 PCer. Sigbjørn startet med dåpsboka på Rikshospitalet.

Gjennombruddet kom i folio 141 i Rikshospitalet Dåpsbok 1884-1889. Her fant vi Gustav Daniels dåp, far ugift Arbeider Daniel Fors, født 1862, det er ikke mye å gå på for å finne mer om han i Oslo og/eller Norge.

Heldigvis har Rikshospitalet egen Ministerialbok, kanskje vi finner mer der?

På folio 85 i Ministerialbok for Rikshospitalet 1885-1890 står det i en liten klamme ved farens navn (af Wermland), og dermed er vi like langt, fra Sverige til Norge og tilbake igjen. Adressen til den lille familien i Kristiania var St. Halvards Gate 29. Gjesten vår ble ikke skuffa, men svært glad når ho kom tilbake, ho fikk jo et svar.

Utstillingene

Årets messeutstilling var fordelt på to hus på Högsolan i Gävle, Idun og Balder. Her var det full aktivitet både lørdag og søndag. De store svenske dataleverandørene var representert med store stand, Arkiv Digital, Ancestry.se og SVAR. Family Search var også godt synlige. Mange lokale genealogiske foreninger og spesielle interessegrupper (Smedslekter, Val-lonättlingar og Judiska Släktforskarforeningen) kom. DIS i ulike varianter er allerede nevnt.

Mangfoldet var stort. Noen ville markedsføre seg selv og selge forseggjorte slektstavler. Lantmäteriet, Riksdagsbiblioteket og Riksarkivet representerte statlige organ i Sverige. For leseglade slektsforskere hadde Sveriges Släktforskarförbund egen bokhandel. Naboen vår i Øvre Slottsgate 2B, Norsk Slektshistorisk Forening hadde godt salg med norske varer. Ellers finns det et stort mangfold av CD-rom i Sverige med slektsforskerkilder som blir markedsført på en slik messe.

Forelesningene

Mange av de mellom tre og fire tusen besøkende på SFD2012 var også tiltrukket av et mangfold av forelesninger, gjerne med utgangspunkt i temaet for dagene, Varthän – Resor i tid och rum. Det handler om migrasjon i mange varianter, til Russland, Amerika og internt i Skandinavia. Reisende i mange former var omtalt, hvordan reisen har forandret seg gjennom tidene og finske krigsbarns leiting etter røtter. Soldatforskning var eget emne for flere foredrag. Både Arkiv Digital, Ancestry.se, SVAR og Family Search hadde egne forelesninger om sine slektsforskningsverktøy og hvordan bruke de.

Forelesningene gikk parallelt i tre saler, så valgets kval var absolutt

til stede. Begrensingen lå i at noen hadde oppgaver ellers på messa eller måtte prioritere det ene framfor det andre.

Köping neste år

Hold av siste helga i august i 2013, det er da ting skjer i Köping. Nettsida til neste års Släktforskar dagar er allerede åpnet: www.sfd2013.se. Temaet for dagene er Bergslagen og Järnet, og vi skal bevege oss igjen gjennom de vermlandske skogene, men turen blir nok kortere neste år og raka vägen på E18 fra Oslo. Vel møtt!

Av Sigbjørn Elvebakken:
Foto Laila N Christiansen

DIS-Norges folk gjør seg klare til lange dager på standen vår i Gävle, de norska lingonen er godt synlige på messen. Foto: Elisabeth Høvås

De ivrigste slektsforskere sender genetisk materiale til GENA institutt for DNA-analyse for å bekrefte farskap, for eksempel ved å sende inn gamle høreapparat eller teste andre i samme farslinje. Foto: GENA.

Arkeologisk DNA

AV SVEIN DAVIDSEN

I de siste årene har genetisk genealogi blitt en ny populær hobby blant slektsforskere hvor de i tillegg til å slå opp i kirkebøker kan "slå" opp i DNA testresultatene sine for å finne hva som har "hendt" med gamle aner. Slekt og Data nr. 2, 2010, var et DNA tema nummer hvor de forskjellige DNA testene, dvs mitokondrielt DNA (mtDNA), Y-kromosom DNA (Y-DNA) og autosomal DNA, ble forklart og diskutert, og på DIS-Norges Slektsforums DNAtråd er det mange relevante innlegg og diskusjoner for dere som er nye på DNA området.

Hva man må forstå, er at ingen av DNA testene kan fortelle deg navnet på dine tipp-tipp etc oldeforeldre, heller ikke akkurat når eller hvor de levde, så

hvorfor skal slektsforskere ta en DNA test? Det en lærer er hvilken haplogruppe (hg) man tilhører og ved å sammenligne testresultatene sine i de store DNA databasene som nå er tilgjengelig er det mulig å finne nære resultattreff. Disse treffene kan da brukes til grunnlag for standard slektsforskning, og på den måten kanskje finne ny slekt og aner.

Når man vet hvilken hg man tilhører lærer man også mye historie om ens eldgamle slekt, eller rettere sagt spesielt om en eller to grener av sitt anetre. Med en Y-DNA hg kan man følge sin farslinje helt bakover til "Adam" og med en mtDNA hg sin morslinje tilbake til "Eva".

Som Berit Myhre Dupuy et al ⁽¹⁾ beskrev i en

artikkel i 2005 er det 3 hoved Y-DNA haplogrupper i Norge, I1, R1a og R1b. Artikkelen noterer at våre to Skandinaviske naboland hadde de samme tre dominerende haplogrupperne og konkluderte at innvandringen til hele Skandinavia etter den siste istiden, som sluttet for ca 10-12 000 år siden, kom fra de 3 kjente "overvintring" områdene (refuges) på den Iberiske halvøy, på Balkan og i Ukraina.

Y-DNA og mtDNA hg fordelingen i Norge ble også diskutert i en artikkel i 2002 av Giuseppe Passarino et al ⁽²⁾ og deres konklusjon var at det var en stor genetisk affinitet mellom Norge og sentral Europa, men det var en minoritet som pekte mer på en øst-europeisk bakgrunn. Artikkelen nevner også at resultatene viser at vandringshistorien for kvinner var litt forskjellig fra den for menn.

Hva vi ikke vet er om den hg fordeling vi har idag bare stammer fra mennesker som kom i den første innvandringen for ca. 8-10 000 år siden, eller fra andre folkevandringer siden den tid. Sikkert nok har vi en blanding av folk fra den originale innvandringen pluss de senere vandringene. Vi må også huske at Norge har hatt flere alvorlige epidemier, f.eks. svartedøden, hvor en stor prosent av den norske befolkningen døde og med det endret distribusjonen. Genetisk drift, dvs den tilfeldige endring av gendistribusjonen i befolkningen, har sikkert nok også påvirket dagens fordeling.

En av de største folkevandringsbølgene i Europa, kjent som den neolittiske revolusjon, for ca 4-5 tusen år siden, dvs den tiden da majoriteten av befolkningen gikk over fra den mesolittiske jeger- og

samlekultur til den neolittiske jordbrukskultur. Det er fremdeles stor debatt om hva som hendte under denne tiden. Spredde jordbruksteknikken seg som en demic diffusjon, dvs som en stor folkevandring fra Anatolia/Balkan inn i Europa og Skandinavia av folk som allerede var jordbrukere, eller var det en kulturtilpasning hvor jordbrukskulturen spredde seg fra nabo til nabo med liten eller ingen innvandring? Var overgangen lik over hele Europa? Og var Skandinavia, hvor jordbrukskulturen kom noe senere enn i Europa, forskjellig igjen?

Vi begynne nå å få svar på noen av disse spørsmålene med en ny teknikk, arkeologisk DNA, (aDNA, ancient DNA) hvor det er mulig å studere DNA profilen av de europeiske og skandinaviske innbyggere, både før og etter den neolittiske revolusjon.

aDNA er ikke en ny type DNA, det er den samme som du og jeg sender til et DNA testfirma. Forskjellen er at det er DNA som er blitt isolert fra eldgamle arkeologiske fossiler. Det hender av og til, under spesielle forhold, at bein, tenner, etc ikke blir 100% mineralisert og det er fra disse at det er mulig å isolere små mengder DNA materiale, det er hva vi kaller arkeologisk DNA, aDNA.

Når du og jeg skal ta en DNA prøve skaper vi bare på innsiden av munnen for noen sekunder for å få nok DNA, men å få tak i en aDNA prøve fra et fossil er et ekstremt problem og prosedyren må gjøres under helt klinisk rene betingelser. Grunnen er at hvis spor av DNA fra en av de som tar prøven, eller har håndtert fossilet, blir blandet med prøven

vil resultatet bli ubrukelig. Problemet er det samme for noe så enkelt som noen bakterier på fossilet,

Det var arkeologisk mtDNA som først ble isolert og analysert, av den enkle grunn at det er på tusenvis av mitokondrier i hver celle. I de siste årene er også nukleær DNA, dvs Y-DNA og autosomal DNA, som bare har en kopi per celle, blitt isolert og analysert. Det var f. eks. ved hjelp av aDNA at en ny Homo art fra Siberia, Homo Denisovans, ble identifisert. Det har dessverre ennå ikke lyktes å isolere DNA for Homo Florensiensis (the Hobbit), den andre nye Homo arten som har blitt funnet på Floresøya i Indonesia.

I de siste 2-3 årene har de første aDNA testresultater fra den neolittiske revolusjonstiden, dvs for ca 4 - 5000 år siden, blitt identifisert fra Europa og nå også fra Skandinavia⁽³⁾. Mesolittiske jeger/samlere og neolittiske jordbrukere brukte heldigvis litt forskjellig keramikkteknikk så, sammen med radiokarbondatering, er det mulig, når man finner fossiler som gir aDNA resultater, å fastslå hvilken av de to gruppene resultatene kommer fra.

Det er idag alt for få aDNA resultater til å endre eller fylle inn immigrasjonshistorien for Skandinavia, til nå er bare noe autosomal SNP testresultater blitt offentliggjort, ingen Y-DNA, mtDNA eller hg detaljer. Men så langt peker resultatene på at jordbrukskulturens spredning i Skandinavia var en blanding av demic diffusjon og kulturell tilpasning så det er ganske sikkert mange i den norske befolkningen som kan spore sine aner tilbake til de innvandrede "bøndene" for 5000 år siden.

De DNA testene vi tar idag er mye mer avanserte enn de Dupuy et al brukte for sin artikkel, og vi håper alle som har norske aner og som har tatt, eller tar, en DNA test, vil registrere seg på FTDNAs Norway Project (se DIS-Norges DNAsider) så et mye mer detaljert og nøyaktig distribusjonskart av dagens norske Y-DNA og mtDNA haplogrupper og haplotyper kan bli konstruert.

Etter hvert som flere og flere aDNA testresultater blir tilgjengelig, både fra den neolittiske revolusjonstiden og andre tidsperioder, vil aDNA resultatene, sammen med de oppdaterte hg distribusjonskart og genetisk drift data hjelpe til å kontrollere

den urgamle norske innvandringshistorie, og, hvis resultatene er litt uventet, kanskje legge nye befolkningsgrener til vår historie.

Referanser

1. Dupuy, B. et al. 2006. "Geographical heterogeneity of Y-chromosomal lineages in Norway". Forensic Science International. 164: 10-19.
2. Passarino, G; Cavalleri GL, Lin AA, Cavalli-Sforza LL, Borresen-Dale AL, Underhill PA (2002). "Different genetic components in the Norwegian population revealed by the analysis of mtDNA and Y chromosome polymorphisms." <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pub-med/12173029>
3. Pontus Skoglund et al. "Origins and Genetic Legacy of Neolithic Farmers and Hunter-Gatherers in Europe" <http://www.sciencemag.org/content/336/6080/466.abstract>

Etterlyser skredderfirma

Åge Engen har sendt oss et bilde fra Hamar. Han etterlyser et skredderfirma som holdt til i Bekkelaget like ved Hamar. Firmaet lå over en sykkelbutikk og flyttet dit like før 2. verdenskrig. Engen har fått opplysninger om at hans far drev verkstedet, og lurte på om noen har opplysninger rundt driften.

Dette gjelder nr. 2 for 2012, siste nummer

Vi skal ikke ta motet fra alle slektsforskere i Agder, men i "Oversikten over områder med tapte kjerkebøker", er der endel feil og mangler, fra mitt nærområde - Aust- og Vest-Agder..

Når det gjelder Vestre Moland i Aust-Agder, har vi kjerkebok heilt fra Mikkelsmessedagen i 1688, og ingenting gikk tapt i brannen på prestegården i 1713. Kanskje oppbevarte presten kjerkeboka i kjerka.

I Vest-Agder derimot er oversikten mangelfull. Tveit prestegjeld omfatta fra gammelt av sognene Tveit (i Vest-Agder) og Birkenes (i Aust-Agder). Da prestegården i Tveit brant i 1818, gikk alt av kjerkebøker fra før 1794 for disse to sogn tapt.

Jeg er ikke sikker på om der mangler noe i Oddernes, men det kan kanskje andre vite bedre enn jeg. Kanskje andre også veit noe fra sitt lokalområde?

John Gustav Johansen

Ikke okkupanter

Jeg satte pris på den interessante artikkelen «Kan du finne min far?» i siste nummer av Slett og Data.

Men jeg er ikke enig i språkbruken til forfatteren. Han snakker om de «sovjetiske okkupantene» i Finnmark i andre avsnitt, siste setning. Det som er vanlig i norsk språkbruk er vel å snakke om de «sovjetiske frigjørerne» i Finnmark. Såvidt meg bekjent var det tyskerne som var okkupanter i Norge i 1940-45.

Her i Oslo legges fremdeles blomster på minnesmerket til sovjetiske falne fra Andre verdenskrig hvert år på frigjøringsdagen 9. mai (som er dagen som markeres i eks-sovjet). Dette er ikke en politisk markering, men et tegn på respekt for et land som ofret enorme mengder militære og sivile i kampen for å redde oss fra nazismen.

Lena Myhre

Hei

Jeg leste med stor interesse din sak om russerfangene i Norge (også lest "Russerfangene" av Einar Kr. Steffenak).

Per Jevne

Jeg har i mange år hjulpet det vi kaller norske russerbarn, barn av sovjetiske fanger/soldater med norske kvinner som mødre, med å finne deres slekter i tidligere Sovjet, noe jeg også har klart mange ganger. Vi har lest og fått dokumentert mye om tyskerbarna og deres mødre, men lite eller intet

er dokumentert om "de glemte barna" - russerbarna. Ingen vet hvor mange de er, ingen har forsøkt å finne ut noe om mødrene og barnas oppvekst. Hvor ble disse barna journalført? I sykehusjournaler og på fødehjem, men ingen såkalte offisielle lister. Dette savner jeg at noen - seriøse forskere e.l. - tar fatt i og gjør noe med, før det er for sent. Jeg har en god slike historier "på blokken", skrevet for "skuffen" eller diverse tidsskrifter, eller skrevet på vegne av de søkende norske barna. Det er den seriøse forskningen på temaet jeg savner. Jeg er ingen forsker, jeg er aldrende, pensjonist og uten andre inntekter enn pensjonen (sulter ikke).

Mon tro om noen vil føle seg kallet til oppgaven noen gang?

Hilsen Per Jevne, Trondheim, DIS-medlem.

Muligens finnes det bilde av Haldor Torsteinsen i de gamle politiarkivene. Utstillingen «Maktens bilder», her fotografert i Frostating Lagmannsrett i Trondheim, viste frem en del av disse ulykkelige fangene. Under bildet i midten står det: «Thorvald Pedersen. “Maleren” f. 1840, malerarbeider. Løsladt Akershus strafanstalt 19/3 1887, afsonet 6 maaneders strafarbeide. Forhen straffet 3 gang e for tyvsforbrydelser. Stjæler som regel malermaterialer, sidste gang frakken av en person som laa ude og sov. Nægter bestandig.»

skille mellom hvem som var verst – slags-brødrene eller soldatene som skulle holde orden.

På slutten av 1780 tallet blir det etablert en ny rettsinstans på Romsdal marked, en politirett. Tidligere ble lovbrudd på markedet tatt opp på de ordinære høsttingene, men nå settes synderne i vaktarresten og stilles for politirett dagen etterpå. Fogden fungerer som aktor på justitienes vegne, og endelig dom i sakene felles noen uker/måneder senere.

Blind rettferdighet

På Romsdal marked, 2 oktober i 1794 blir Haldor Tostensen Øvstedal synlig da han hentes fra vaktarresten og frembrakt for retten, fri for bånd og jern som rettsboken sier, og avgir sin forklaring.

Han er kommet til markedet med 3 ort i lommen, har hatt noen jobber og tjent nye 3 ort, og fått låne 2 daler av sin husbond Amund Øvstedal. Han forklarer at han har funnet en tegnebog som han har stukket i lommen, tatt penger fra den og betalt tilbake de 2 dalerne har lånt av husbonden, i tillegg tar husbonden vare på 3 daler for ham siden Haldor er drukken. Vitner forklarer at Haldor har sagt at han har fått pengene fra sin bror på Lesja, og vært ganske besjenket hele tiden han har vært på markedet.

Haldor forklarer for aktor at han hadde tenkt å levere fra seg tegnebogen, men visste ikke hvor mye penger det hadde vært i den. Han hadde ikke stjålet noe tidligere, bortsett fra at han tre år tidligere hadde tatt et

piperør fra en manns lomme i Kristiansund, men blitt knepet og eieren av piperøret hadde gitt ham noen slag med hånden.

Videre forklarer han å være slægfredsbarn, 50 år, barnefødt på Lesja og avlet utenfor ekteskap av Tosten Knutsen og Mari Haldosdatter Flitie, og kom i en alder av 13-14 år til bonden Peder Oppigard i Eresfjord, hvor han var i tjeneste 13-14 år. Deretter hadde han reist omkring på egen hånd og vært i tjeneste hos flere, men fra dette forår vært hos Amund Øvstedal i Tres-fjord. Han ble konfirmert av en nå avdød prest på Lesja, hr. Hans Smit, og vært for alters i Vatne kirke på Sunnmøre denne våren, der hr. Baade hadde forrettet communion.

I løpet av forhøret er det to menn som oppgir å ha mistet en tegnebog på markedet, Christopher Christophersen Dale og Ole Torbjørnsen Grepstad fra Sunnmøre fogderi, begge oppgir å ha hatt 18-19 daler i tegnebøkene. 25 november felles dommen over Haldo Tostensen, han dømmes til 2 måneders arbeid i Trondheim Tukthus, og må erstatte Christopher Dale 6 ½ daler – så sunnmøringen har tapt sine penger. Haldo Tostensen må på sitt vis ha vært en ærlig mann – å fortelle om piperøret i Kristiansund tyder på det, og at dette mislykkede tyveriet da brukes mot ham når dommen faller må ha vært ganske bittert.

Det er en ganske lang vei fra hva rettsapparatet i 1794 var opptatt av og til i dag, hvem som sto for konfirmasjon, og når siste altergang

skjedde blir det neppe spurt mye om i dagens rettssystem. Tingboka gir et bilde av hvilket liv en gutt født utenfor ekteskap her har hatt – reist fra foreldrene i en alder av 13-14 år og gått i tjeneste langt fra hvor han vokste opp. Det må likevel ha vært en form for kontakt til fødestedet, i forhøret kommer det frem at han vet at faren er død for 3 år tilbake, og han sier at pengene han tar fra tegnebogen kommer fra en bror på Lesja.

Det er jo og ganske lett å forstå at fristelsen til lett skaffede penger blir stor når han i en alder av 50 år kommer til markedet med en kapital på 3 selvtjente ort i lommen, har lånt 2 daler av sin husbond for å kunne skaffe seg noe han måtte trenge på markedet, og så finner en tegnebog med bancosedler tilsvarende kanskje to-tre års pengelønn liggende på bakken. Han kan ha vært i overkant tørst, forhør og vitneutsagn forteller at han har vært overhendig besjenket fra han kom til markedet og til han sover ut rusen i vaktarresten på Devold. Han som fant tegneboken til Ole Torbjørnsen Grepstad med 18-19 daler og klarte å holde tett, var kanskje mer edruelig og i hvert fall mer diskret – det var ikke flere som kom i arresten på grunn av manglende innlevering av hittegods på Romsdal marked det året.

Rettferdigheten er som kjent blind. *(Forhøret finnes i Tingbok for perioden 1789-1803 for Romsdal soren-skriveri fra side 191b, mens dommen gjengis fra side 207a.)*

En av de usynlige

Haldor Tostensen fra Lesja

TEKST: OLAV BONESMO, FOTO: AINA RØNNING

Vi som graver i gamle dokumenter for å finne særegenheter som kan gi liv til personene vi arbeider med ender i blant opp med bare årstall: Født – konfirmert – gift – barnefødsler – død, men det er jo noe, personen har hatt et liv og fått etterkommere, men hva med dem som har gått gjennom livet uten etterkommere og står igjen med tre, kanskje bare to årstall i kirke-bøkene? Det finnes mange tautser, drenger og inderster på gårdene

som bidro til å holde brukene i hevd, men som i ettertid er ganske usynlige.

Jeg vet ikke om Haldor Tostensen døde barnløs, det er lite som tyder på at han tok stor plass i sine omgivelser her i livet, men i tingboka fra 1794 er det en politirett på Romsdal marked, og gjennom forhøret av ham får vi vite en god del om hvilket liv han har hatt.

Romsdal marked ble holdt på gården Devold i nesten 300 år, første

skriftlige kilde om markedet stammer fra 1533. Her samlet mye folk seg, og helt fra første bevarte tingbok, datert 1689, er det stoff knyttet til begivenheter på markedet – forsvunne kjøpmenn fra Molde, bruk av falske mål, og naturligvis slagsmål og tyverier. Behovet for en synlig ordensmakt var så stort at det ble bygget et vakthus med arrest på området, og det var militært ordensvern i markedstiden, men iblant kan det være vanskelig å

En fredet plett på jord

TEKST: AINA RØNNING/ANNE-LISE SKILLINGHAUG, FOTO: LIV OFSDAL

I Aurskog kommune finnes det en liten nedlagt plass som heter Mikkelerud. Her har det opp i gjennom århundrer bodd flere generasjoner.

For noen år siden ble det gamle bruket fraflyttet, og forfallet var allerede da stort. Til alt hell ble det oppdaget av et par som fant glede i å forsøke å sette dette tilbake til den tilstand det engang var. Ikke full restaurering, men slik at ikke alt falt helt i sammen.

Nede for telling

Plassen består i dag av et framhus, låve, sauefjøs og et stabbur. Stabburet er nok av litt nyere dato, men ellers var låven nede for telling, og de nederste

6-7 tømmerstokkene var rett og slett råtnet bort. Når det gjelder framhuset så var stueinngangen helt sammensunket, og selve taket lakk som en sil. Redningen ble i første omgang er stor presenning. Sauefjøset stod også på skrå og hadde nok også sett sine beste dager. Dagens eiere, Anne Lise Torvund og Tore Ovlien har per i dag fått en del støtte og hjelp fra bl.a. Kulturminnefondet til å sette låven tilbake til tidligere standard.

– Mikkelerud har tidligere vært min manns slekt, og vi har vært der et par ganger før. Men denne gangen skulle vi også få møte noen av de som hadde hatt sine besteforeldre Halvor og Kaia Kaspersen Sætra boende her, skriver Anne-Lise Skillinghaug på sin slektsblogg «Anne-Lises lille hjørne».

– Halvor Kaspersen bodde her sammen med sine

foreldre og søsken ved 1900-tellingen. Kaia var da hushjelp hos sine tilkomne svigerforeldre. Man trengte visst ikke store plassen på den tiden. Et rom samt kjøkken og et lite kott i loftsetasjen. Det ble fortalt at Halvor og Kaia bodde på det loftsrommet de første årene etter at de ble gift og de fikk også to barn mens de bodde her. Ti år senere hadde riktig nok Halvor og Kaia flyttet, men da var huset fylt opp med skogsarbeidere, og det var registrert 15 personer under Mikkelerud. I tidligere tider ble det ryddet til beitelandskap for dyr og litt jord til selvberging. Det fantes både ku og sau på båsen, og i terrenget rundt husa ble det nok dyrka litt korn og poteter samt en liten kjøkkenhage. Og folka på plassen var flinke til å bryte opp ny mark. Utmarka er nesten verd et kapittel for seg selv. Her har det opp igjen tidene vært minimalt med gjødsling, dvs. kun som utmark for noen få sauer. De hadde imidlertid store områder å finne seg mat på, og nærområdene rundt husa fikk være i fred. Dermed fikk alle typer rotvekster og blomster sin egen biotop. Det finnes i dag en blomstereng som er helt unik i landet. Det er funnet over 160 forskjellige vekster på denne skogplassen. Og de skal ivaretas på en helt bestemt

måte, slik at ikke planter og frø forsvinner og blir borte, opplyser Torvund.

Rekende botaniker

De siste som bodde på plassen Mikkelerud var Johan og Anne Haug, og de fikk også et lite tilskudd fra Akershus fylkes kulturvern, slik at de kunne holde veksten nede, og passe på at den ikke grodde igjen.

– Egentlig var det en botaniker som kom rekende og snuste etter blomster, forteller Johan, som oppdaget alle de sjeldne plantene. Det var også denne botanikeren som oppfordret Johan til å søke om støtte til å holde plassen åpen som kulturlandskap. Johan og Anne fikk støtte med noen kroner i året, og de sørget for at plassen ikke grodde igjen. Hvis den gjorde det, ville den opprinnelige vegetasjonen og blomstene ødelegges, og det unike naturlandskapet basert på den opprinnelige driftsmåten, for alltid bli borte. Heldigvis ivaretok Johan og Anne med sin enkle levemåte det flotte og rike naturlandskapet som i dag finnes på Mikkelerud.

Ildsjelene, Anne-Lise Torvund og Tore Ovlien, kjøpte opp gården i 2010 nettopp med tanke på å sikre og ta vare på dette unike anlegget.

Gravstøtte

AV LISE HEGER

Den «edle høyagtbare og nu salige» Hinrich Bull var født i Slesvig og kom som forvalter til Jarlsberg i 1699. Han ble også "sorenbierkeskriver" i Jarlsberg grevskaps søndre amt. Minnestenen står løs mot Sem kirkes søndre vegg. Den skal tidligere ha vært innmurt i denne veggen.

"Sorenskrivere her ble derfor i alminnelighet kalt sorenbirkeskrivere. Sorenskriveren ble også kalt sorendommer og underdommer. Han var tillike skifteforvalter, notarius publicus, og auksjonsforvalter etter 1842. Søndre Jarlsberg sorenskriverdistrikt omfattet herredene Borre, Ramnes, Andebu, Stokke, Sem og Nøtterøy. De nordenfor liggende herreder: Våle, Botne, Hof, Sande, Strømm og Skoger hørte til Nordre Jarlsberg sorenskriverdistrikt. Sorenskriveren i Sør-Jarlsberg fikk i 1684 inntektene av Nordre Velle i Slagen skattefritt. Dette forhold varte i mange år. Siste gang vi hører om det er i

1761. Heinrich Bull, 1699-1717, var også godsforvalter de første årene, og drev Jarlsberg hovedgård med stor dyktighet. Fra 1710 forpaktet han hovedgården. Bull hadde i 1704 en skriverdreng. I 1711 hadde han en skriverkarl, som hadde en lønn av 20 rdl. om året. Både Bull og skriverkarlen brukte parykk. Bull var f. 1670 i Holstein og døde 1717 på Jarlsberg. Fra ham stammer Tønsbergslekten Bull», kan vi lese i fra Sem og Slagen bygdebok.

– Så vidt jeg har brakt på det rene hadde Heirich bare en sønn og slekten dør ut med ham. Min forfar Jacob Bull(1672-1749) regnes som stamfar til Tønsberglekten Bull. Han kom til Tønsberg i 1700 og tok borgerskap der i 1701. Heinrich og Jacobs far, Jacob Bull (1640-?), var "kongelig forvalter". Han skal først ha bodd i Holsten, senere i Angeln i Slesvig som var dansk hertugdømme på den tiden, skriver Lise Heger.

TEKST OG FOTO AINA JOHNSEN RØNNING

Jan Hagenes er ny leder i DIS-Salten. I flere år har han tatt med seg skjerm og videokanon til Kulturdagene i Valnesfjord og slått opp i folketellinger og funnet informasjon om publikums forfedre. Dette lover han å gjøre mer av som leder i DIS-Salten, men hvorfor startet han egentlig med slektsforskning?

– For mange år siden fikk jeg en komplett slektstavle som min far hadde fått en slektsforsker til å lage for seg. Tavlen gikk ti generasjoner bakover. Siden tavlen bare var på papir, kjøpte jeg meg et slektsprogram og begynte å legge inn navnene. Etter det tok det litt av, kan du si, og nå inneholder databasen min 120.000 navn. Ikke alle disse er mine slektninger. Jeg har skrevet inn personer fra alle nabokommunene, og har i det siste holdt på med Gildeskål kommune fra 1700-tallet til 1920-tallet, sier Hagenes.

– Bruker du basen til noe annet enn egen forlystelse?

– Jeg har fått spørsmål om å skrive slektsbok, men det har jeg sagt nei til. Men, jeg selger en del slektstavler med dokumentasjon til andre. Det er moro. Overleverer du en etterkommeroversikt etter en mann fra 1700-tallet til en på 80 får du ikke kontakt med ham de neste 14 dagene, for å si det slik, sier Hagenes.

– Hobby eller besettelse?

– Noen vil nok si at dette er idioti, ja. Jeg har holdt på med dette i 35 år, og ser jeg en dødsannonse skriver jeg den inn i slektsprogrammet og tar vare på informasjonen. Det kan jo hende jeg får bruk for det senere, selv om de avdøde ikke er i min egen slekt, sier Hagenes.

– Noen tips til andre?

– Det er viktig at vi eldre tar oss tid til å sette oss ned og skrive ned minnene fra vår egen barndom. Dette vil bli gull verdt for våre oldebarn og tippoldebarn, som vil ha vanskelig med å forstå hvordan vi levde og hvordan samfunnet var da vi vokste opp, sier Hagenes.

LOST i slektsforskning

AV ODDVAR MUNRO-JENSSEN

Etter et par års opphold var det igjen tid for LOST-helg. Som de to gangene før var det Saritha Kildahl Antonsen som sto for gjennomføringen.

LOST, som står for «Å bli borte», er en konkurranse som går over en helg. Oppgavene blir lagt ut fortløpende fra fredag kveld til søndag klokken 12 på formiddagen. Siste innlevering er klokken 20 med offentliggjøring av vinner og premieutdeling klokken 21.

Oppgavene varierer i vanskelighetsgrad så godt det lar seg gjøre og du vil selv være ansvarlig for å legge inn hvor mange poeng du har fått. Det gjør du i en egen tråd».

Bakgrunnen for LOST

Idéen til LOST fikk Saritha en dag hun satt hjemme og faktisk var litt borte i sin egen slektsforskning. «Knut-Rasmus prøvde å få kontakt med meg, men det gikk ikke for jeg var helt oppslukt av arbeidet. Jeg var på et spor, men hadde problemer med å komme videre.

Jeg bestemte meg derfor for at neste kveld skulle jeg sette av 4 timer og bruke kirkebøker for å prøve å få

Oddvar Munro-Jensen

registrert noen nye opplysninger. Jeg fant en del informasjon og dermed begynte jeg å spinne litt videre på tanken om at slektsforskning kanskje kunne bli en konkurranse. Selv om det er en konkurranse er det jo mest for din egen del du skal gjøre det. Jeg synes også det er lærerikt å se hvordan deltakerne løser de forskjellige oppgavene».

Om arbeidet med oppgavene sier Saritha at hun jobber med oppgavene til LOST hele tiden. Hun skriver dem gjerne ikke ned før ett par dager i forkant av oppgavehelgen, men gjør små notater om hva som kan vært gode oppgaver, hører på andre og diskuterer litt med både seg selv og andre.

«Målet mitt med LOST er at alle, både nybegynnere og rutinerete slektsforskere, skal kunne delta».

Riksarkivaren og DIS-Norge samarbeider om å finne etterkommere til alle eidsvollsmennene frem til i dag og presentere informasjonen på Internett. I første fase av prosjektet gjelder det å finne de grunnleggende slektsopplysningene og etterpå fylle på med mest mulig informasjon om de enkelte personene. Etter forslag fra Tone Hotvedt prøvde de en helgeoppgave om Eidsvollsmennene for å få litt blest om prosjektet. Det manglet noen «adoptivforeldre» og de håpet at at noe flere ville få lyst til å ta en eller to.

I ettertid ser de at oppgaven kanskje ble litt for omfattende, men samtidig har de lært av den. Saritha legger til at det er til stor hjelp for de

som holder på med Eidsvollsmennene. «Jeg tror vi kommer til å legge helgeoppgaven til et tema som er aktuelt. Hvis vi får til noe i forbindelse med slektsforskerdagen kommer helgeoppgaven til å ha noe med tema for dagen å gjøre».

Laila Normann Christiansen skriver i bloggen sin at «Oppgavene er gode og varierte, noen ren slektsforskning, noen om å kunne bruke slektsprogrammet sitt til litt mer enn bare å registrere, men også vise fram resultater av forskningen man hadde gjort denne i helgen».

LOST-helga 2012

I årets LOST var det 9 oppgaver som kunne besvares.

I den første oppgaven «Lett oppvarming» skulle vi ta for oss en person i basen din som vi ikke hadde noe særlig informasjon om.

Da var det å finne opplysninger ved hjelp av kilder som kirkebok, folketelling og bygdebok:

Kveldsoppgaven skulle innleveres kl 01.00. Der skulle vi forberede et intervju med en nålevende i slekta di. Målet med intervjuet er å sammenfatte en kort biografi om en person i databasen din.

Det skulle skrives kort om hvordan vi har tenkt å utføre intervjuet (per telefon eller ansikt til ansikt), med hvem og hva vi skal spørre om.

I Morgensjokk skulle vi «bruke slektsprogrammet ditt og lag en liten oversikt for deg selv med hvor mange du mangler kilder på i databasen og hvor mange du har kilder på». Slik

Konferanse om arkiv og museum

Kulturrådet inviterer til forskerkonferanse, der det rettes kreative og kritiske blikk på museale og arkivale praksiser. Det er senter for museumsstudie ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk, Sosialantropologisk institutt og Kulturhistorisk museum ved Universitetet i Oslo i samarbeid med Norsk kulturråd som inviterer fagfeller fra institutter og institusjoner til konferanse hvor kritiske og kreative blikk rettes på museale og arkivale praksiser. Bredten i denne forskningen er utgangspunkt for at «vi ønsker å samle perspektiver og personer fra ulike miljøer til faglige diskusjoner. Vi spør: Hva er status for dagens forskning nasjonalt og internasjonalt, hva forskes det på, av hvem, hvor og hvordan?»

Konferansen vil finne sted i Oslo 29.-30. november 2012.

Det er ingen deltakeravgift, men deltakerne må selv sørge for reise og opphold.

Les mer på Kulturrådets hjemmeside.

Hva forskes det egentlig på i Norge? Kulturrådet vil ha innspill fra brukere og forskere. Her er to unge forskere på jakt etter spor fra forfedrene.

fortsatte det resten av helgen.

At oppgavene hadde ulik vanskelighetsgrad ga mulighet til å finne oppgaver som passer den enkeltes nivå. Men den skulle også utfordre deltakerne til å «gå et skritt» videre. Det kunne gjøres ved å lage en oversikt over hvor mange kilder en hadde ved hjelp av slektsprogrammet.

For mange er intervju også en utfordring, utfordringen fra kveldsoppgaven kunne de gjennomføre i

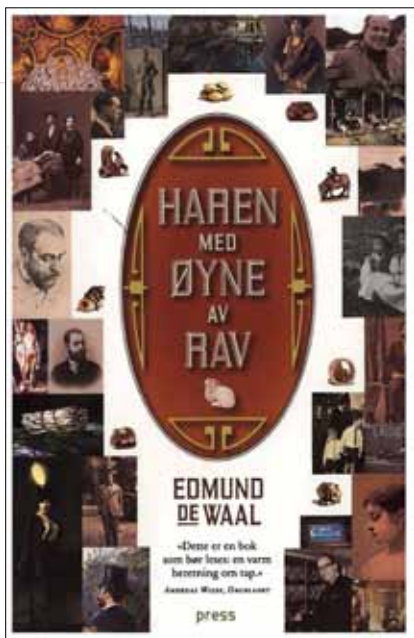
døgnoppgaven på lørdag. Det ga mulighet til å innhente informasjon som ikke var i basen fra før.

Søndag kveld var det ni fornøyde deltakere som kunne avslutte en helg i slektgranskingens tegn.

Premien var boken «Herred, prestegjeld og sogn i Norge, med forandring gjennom tidene». Vinneren ble trukket av www.random.org som valgte Hilgunn Pedersen. Vi gratulerer.

Har du lyst til å prøve deg på oppgavene er det mulig selv om konkurransen er avsluttet. Gå inn på slektforum, og se på «Lost i slektsforskning» som ligger under «Slektsfaglige diskusjoner».

Der vil du finne oppgavene både fra årets og de forrige årenes konkurranse.

Edmund de Waal er noe så sjelden som en forfatter som har skrevet sin egen slekts historie gjennom nærmere 150 år og som dessuten kan fortelle. Foran i Haren med øyne av rav står en slektstavle over seks generasjoner av slekten Ephrussi, opprinnelig flyktninger fra Ukraina. Nederst i slektstavlen står forfatteren, den engelske keramikeren Edmund de Waal.

I 1990 fikk de Waal et to års japansk stipend, det første året med studier i japansk språk og kultur i England, det andre året studier i Japan. I Tokyo besøkte han ofte sin 84 årige grandonkel, som viste ham sin samling av 264 små japanske figurer, laget i tre eller elfenben: en hare med rav-øyne, en gutt med samuraisverd, en snerrende tiger, rotter. Onkelen tok hver figur fram, de kjente på dem og snakket om dem. Ved onkelens død arvet Edmund de Waal samlingen.

Så begynner slektshistorien. De Waal gjør som andre slektsforskere, han leser om slektningene, snakker med de eldste i slekten, leser brev og oppsøker boligene deres. Dette er likevel på flere måter en annerledes slektshistorie, mer slektens historie enn de enkelte familiemedlemmenes. Ephrussifamilien ble en svært rik bankierfamilie med store

Haren med øyne av rav

av Edmund de Waal

VED FINN HOLDEN

banker i flere hovedsteder. Gjennom slektningenes liv opplever vi slektens storhet og fall, dens rikdom og tap i viktige perioder i europeisk kultur og politiske historie. Som en tråd i veven hører vi om de små japanske kunstfigurene, samlingen av dem, konfiskeringen og gjenerobringen. En annen tråd utgjør familiens jødiske bakgrunn, som blir stadig viktigere under jødeforfølgelsene i Europa, fra Dreyfussaken i Frankrike i 1880-årene til Østerrike i 1930- og 40-årene.

Den eldste i slekten Ephrussi, Charles Joachim, er født i Berdichev i Ukraina i 1793. Han flytter med kone og to sønner til Wien, starter en bank og blir svært rik, Edmund de Waal sammenligner familien med Rotschild. Familiens kontorer og privatbolig er et palass i Wien. En sønn overtar banken i Wien, broren i Paris.

Dennes sønn Charles har formue og er kunstsamler, kjøper malerier av Manet og Monet, Toulouse-Lautrec og Renoir, var venn av Marcel Proust og modell til hovedpersonen Swann i romanen På sporet av den tapte tid. På internett fant jeg foto av et av Renoirs mest berømte bilder, La déjeuner des canotiers, der Charles står bakerst med flosshatt.

Japan var på mote, lakkarbeider, malerier og figurer fra Østen. Charles skrev bok om lakkarbeidene og kjøpte også mange små japanske figurer. Forfatteren gir et levende bilde av kunstnernes Paris, intrigene, misunnelsen, jødehatet. Forfatteren tråler arkiver og museer, gater og bygninger og tegner et kart over en

tapt tid. Ephrussi er jøder, er rike og blir misunt, omtalt og foraktet.

I 1899 ga Charles den japanske figursamlingen til forfatterens oldeforeldre i bryllupsgave. De bor i Wien, og vi følger forfatteren til slektens bolig der, Palais Ephrussi i fem etasjer med et tårn i hvert hjørne, «absurd stort. Det ligner en ABC i klassisk arkitektur ... med korintiske pilarer og doriske søyler». Keiser Franz Josef hadde gitt ordre til at det skulle bygges en moderne metropol rundt det gamle Wien, og langs Ringstrasse bygde rike jødiske familier sine herskapshus samtidig som fattige jødiske flyktninger fra Øst-Europa bodde i byens slum. I 1899 bodde det 115 000 jøder i Wien, og de dominerte det offentlige livet i byen. 71 prosent av finansmennene var jøder, 65 prosent av juristene og 59 prosent av legene.

Byggherren, baron Ignace von Ephrussi, har to sønner. Men Stefan rømmer fra Wien med en av farens elskerinner og utslettes fra familien. Victor må overta banken uten lyst og opplæring.

Wien var før første verdenskrig hovedstad i kjeimperiket Østerrike-Ungarn, etter verdenskrigen hovedstad i lille Østerrike, ribbet for Ungarn, Tsjekkoslovakia og områder av Polen. Overtallige statsfunksjonærer fra hele riket vender tilbake til Wien som et arbeidsløst proletariat. De alliertes erstatningskrav etter krigen innebar at familiens eiendom i England og Frankrike blir beslaglagt.

Jødehatet stiger i Wien. Professorer får ikke begynt forelesningene før

Slekt og Data har møtt det blide styret i DIS Vest-Agder. Her er Vera Wroldsen, Holger Zachariassen, Mai Hilmer-Syvertsen, Johannes Risnes, Tormod Engebu, Arvid Carlson, Svein-Inge Larsen, Per Valebrokk. Bildet er takk i bakgården til det flotte bygget fra 1855, som de drifter for Kristiansand kommune sammen med fem andre lokale organisasjoner. Les mer om det hyggelige styremøtet på neste side.

jødiske studenter har gått ut av salen, jøder blir kastet ut av restauranter. Victor Ephrussi ser ikke tegnene i tiden. Andre jødiske finansmenn plasserer pengene sine i Sveits, han gjør det ikke. Når Hitler marsjerer inn i Østerrike ved «Anschluss» i 1938, blir banken beslaglagt og familier innlosjert i familiens slott i Wien. Møbler kastes ned trappen, sølvttøy stjeles, skuffer endevendes. Når forfatteren oppsøker byens arkiver, ser han at ol-

deforeldrenes navn er endret; Victor til Israel, Emmy til Sara. Jøder får lov til å utvandre, men køene for utreise overvåkes av SS, som plukker opp de de har lyst til. Emmy begår selvmord, Victor og barna utvandrer.

Ephrussifamilien mister alt, store rikdommer av penger, boliger, malerier, men familiens gamle tjenestetepike Anna klarer å redde samlingen av japanske figurer.

Som tidsbilde fra Europa i første

halvdel av 1900-tallet er Haren med øyne av rav unik. Som slektshistorie er den spesiell med innblikk i enkeltpersoners hverdag i en tilværelse vi ikke kjenner og med rasemotsetninger vi forhåpentligvis ikke vil oppleve igjen. Og så er den veldig godt skrevet.

Sjarmerende styrerom i Vest-Agder

AV AINA JOHNSEN RØNNING

DIS Vest-Agder ligger i Norges kanskje mest sjarmerende lokaler. Lokalene får de låne gratis av en raus kommune.

Slekt og Data banker på et sjarmerende inngangsparti i et lite, hvitt trehus i Kristiansand minutter før høstens første styremøte. Bentsens hus drives med tilskudd fra kommunen. Kristiansand kommune eier huset, men drifta tar DIS Vest-Agder, historielaget, fortidsminneforeningen og tre andre lokale organisasjoner seg av. Alle har fått nøkkel til huset og en krok til styrepapirer og bøker. Før lokalorganisasjonene tok over driften pusset kommunen det grundig opp. Foreningene i fellesskap mottar driftsmidler fra kommunen.

– Veldig gavmildt fra kommunen. Foreløpig går vi i pluss på driften. Kommunen vurderte først å bruke huset som museum, men det er litt lite og upraktisk til museumsdrift, sier Per

Valebrokk, leder av DIS Vest-Agder.

Bentsens hus inneholder to hestetaller, hønsehus og en tidligere militærkaserne. 17 mann kunne bo på loftet, og man finner fremdeles rifleholdere i veggene. Huset er eneste gjenværende hus i Kristiansand med egen stall. Hovedhus, stall og hønsehus gir en fredelig bakgård der man kan invitere folk inn for eksempel ved Kulturminnedagen. DIS Vest-Agder har hatt kontorer her i halvannet år, og slektskafeene arrangeres her. Normalt arrangeres medlemsmøtene på Statsarkivet.

Leter etter gotisk kompetanse

Det er nettopp høstens møter som er største post på programmet dette styremøtet. Hele 12 møter og kursdager er planlagt i høst, og det er som smått tid for å tenke på 2013. På neste medlemsmøte har man fått lov til å komme inn i katedralskolens boksamling, og

man håper på innpass i krutthuset på Lagmannsholmen til jul.

Like enkelt er det ikke å få til en etterlengtet satsing på transkribering av gotisk skrift. DIS Vest-Agder ønsker å lage et eget forum for gotisk skrift, etter stadig mas fra medlemmer om å lære mer gotisk.

– Problemet er at det er veldig få ressurspersoner å dra på her i Vest-Agder. De er rett og slett en utdøende rase. Vi håper på å få til kurs i gotisk slik at vi kan gjøre korrekturlesing til en dugnadsutfordring, sier Valebrokk.

– Jeg har prøvd meg på gotisk skrift på egen hånd, men det er ganske håpløst. Å ha en liste over bokstaver er noe helt annet enn å kunne sette dem sammen til ord, legger styremedlem Vera Wroldsen til.

Ønsker lag i vest

En annen utfordring man ikke har klart å løse i DIS Vest-Agder er de lange avstandene for medlemmer som bor vest i fylket. Kristiansand ligger helt øst, og er det eneste laget i DIS Vest-Agder. Håpet er å hjelpe til med å opprette et lag lengre vest, slik at medlemmer som bor vest i fylket slipper å reise så langt på medlemsmøter og slektskafeer. En annen løsning er å legge ting til helga, slik at man har mulighet til å komme på møter.

– Statsarkivet ligger her, og de har bare åpent på dagtid. I fjor ba vi dem om å holde åpent en lørdag. Det gjorde de, og det ble en kjempesuksess med utrolig mange fremmøtte, sier Valebrokk.

Slektsforskerdagen

– Hvem, Hva, Hvor

Oversikt over noen av arrangementene

DIS-Oppland

Lørdag 27. oktober kl 11 – 15. First Hotel Breiseth, Lillehammer. FOREDRAG:

- Kl. 11.30 Bjørn Erik Olsen: Byutviklingen i Lillehammer sett gjennom postkort
- Kl. 12.30 Marit Hosar: Hva brevene kan fortelle; smakebiter fra Opplandsarkivet
- Kl. 14.00 Arnfinn Engen: Skyssvesenet og postveier i Gudbrandsdalen

VEILEDNING. UTSTILLINGER. SALG AV MATERIELL OG KAFFE. Velkommen! Gratis adgang. Ta gjerne med egen pc for veiledning.

DIS-SMØLA arrangerer Slektsforskerdagen 27.10.12 på GURISENTERET «Fru Guri av Edøy». Opplysning: Det er gangavstand fra fergeleiet.

DIS- MOLDE OG DIS- AUKRA arrangerer Slektsforskerdagen 27.10.12 i Molde rådhus. Det blir slekts-torg med forskjellige stands.

DIS- ÅLESUND arrangerer Slektsforskerdagen 27.10.12 i Ålesund rådhus, 3. etasje. Det blir slekts-torg med forskjellige stands.

DIS-Rogaland inviterer til slektsgranskerdag 27. oktober kl. 10:00 - 14:00 i Klepp Rådhus

DIS-Troms

Lørdag 27. oktober 2012 kl 11-15 kan du møte slektsforskere og andre som er interessert i slekts- og personhistorie på Statsarkivet i Tromsø. Korte foredrag og orienteringer.

DIS-Telemark arrangerer i samarbeid med Grenland Ættehistorielag Slektsforskerdagen 27.10.2012. Sted: Høgskolen i Telemark, Porsgrunn (gamle BI-bygget). Kl 1100 - 1500.

DIS- Nord-Trøndelag

Arrangement blir satt opp på Bibliotekene i Namsos, Steinkjer og Levanger.

DIS-Sogn og Fjordane

Sogn folkemuseum, Kaupanger 11:00-15:00
Kystmuseet i Florø, kl 11:00 - Arrangeres av Flora historielag

DIS-Trondheim

lørdag 27. oktober kl. 10.00 – 15.00 Trondheim

folkebibliotek, Peter Egges plass Vi inviterer til slektsforskerdag med mulighet til å møte andre med samme interesse. Det blir foredrag, utstillinger, demo av slektsprogram, og mulighet til råd og veiledning i leting etter slekt. I tillegg blir det foredrag i tilknytning til slektsforskning.

DIS-Vestfold arrangerer Slektsforskerdag fire steder i fylket.

- Sande Biblioteket
- Sandefjord bibliotek
- Tønsberg bibliotek
- Larvik bibliotek

Alle steder holder åpent fra 10.00 til 15.00.

DIS-Salten: 27. oktober · kl 10 til 15

Åpent fra kl 10 til 15. Gratis adgang - åpent for alle. Fylkeshuset, Prinsensgate 100, Bodø
Foredrag:

Kl 11 Kort innføring i slektsforskning –Torbjørn Seiring

Kl 12 Posthistorie fra Salten – Sten Isaksen

Kl 13 Da freden kom til Bodø i 1945 – Knut Støre
Datakurs:

- Bruk av Skanna kyrkjebøker – Gerd Karin Lys-holm

- Kort innføring i «Brothers keeper» - Anne Grete Mensen

- Kort innføring i "Legacy" – Jan Hagenes

- Hvordan søke på "Arkivportalen.no" – Arnstein Kjelaas

DIS-Buskerud

Slektsforskerdagen i Buskerud 27/10:

Drammen, Drammensbiblioteket, Papirbredden
kl. 10-15 Foredrag og stands

Kongsberg, Tinius Olsens skole, Kantina kl. 10-15
Foredrag og stands.

DIS Vest-Agder kan hygge seg i historiske lokaler når de avholder styremøter og slektskafeer.

Java programmer for DIS medlemmer

AV NILS TOLLESHAUG, DN21225 (JAVA@DISNORGE.NO)

Siden 2008 har jeg laget tre Java programmer for DIS-Norge. DISgravm har vært i tilgjengelig i tre år, DIStran for kirkebok transkribering testes nå i en større gruppe, mens DISged er under utvikling. Programmene kan brukes på PC med Windows, Linux eller MAC med Java installert. Alle programmene er tilgjengelig på DIS server. Disse tre programmene er kort beskrevet her.

DISgravm

I 2009 kom Java programmet for søk i Gravminne databasen som et alternativt søkeprogram, bare tilgjengelig for DIS medlemmer. Programmet startes fra DIS server under Gravminner. Status er at siden lanseringen i 2009 har programmet vært brukt 20.000

ganger og utført omkring 100.000 søk i Gravminne databasen.

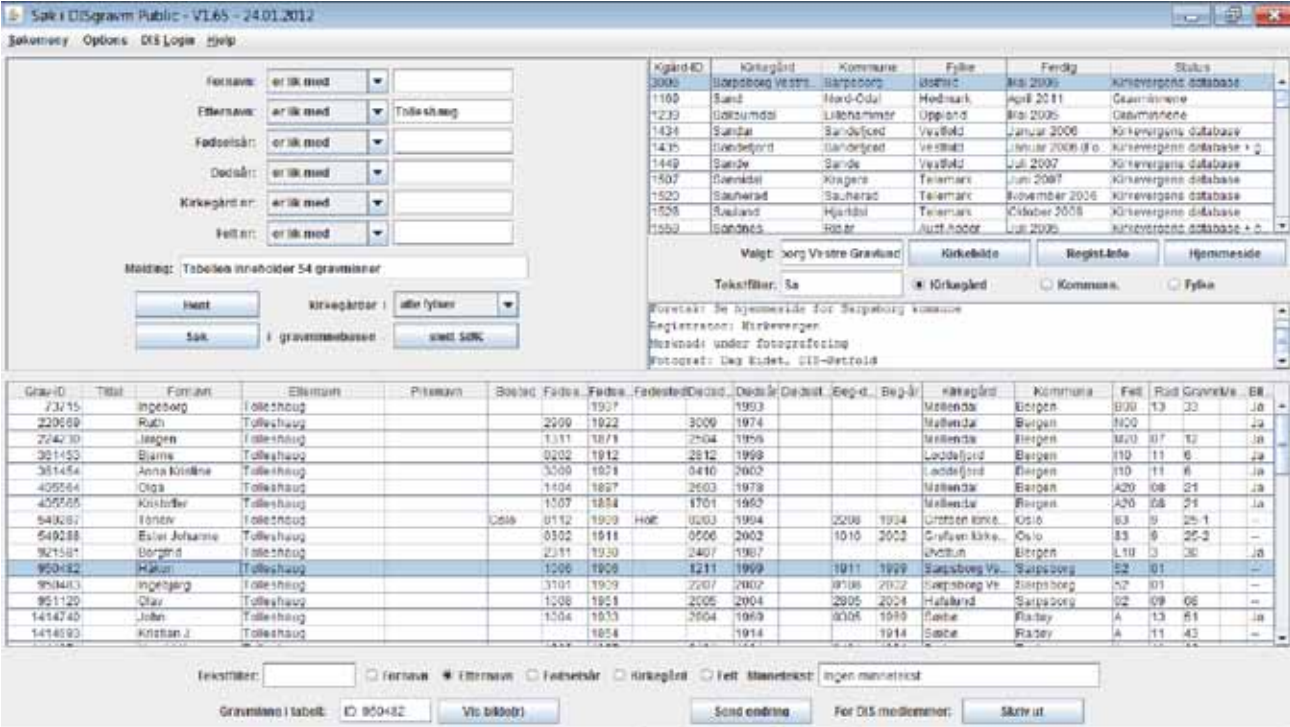
For nye brukere kan det være nyttig å få noen tips. Bruker grensesnittet til DISgravm har tre hovedfelter som vist nedenfor. Øverst til venstre er feltene for søk og til høyre øverst en liste over all kirkegårder med status for registreringen. Hvis du ikke får fram det du leter etter, sjekk status for kirkegården, det kan være at det ikke finnes registrerte data for denne kirkegården.

Nederst i bildet vises tabellen med søkeresultatet. Tabellen kan lett bli lang og derfor er det nyttig å kunne sortere tabellen alfabetisk. Klikk på kolonnehode (eks. Fornavn), så vil tabellen bli ordnet alfabetisk på fornavn. Hvis en leter etter spesielle

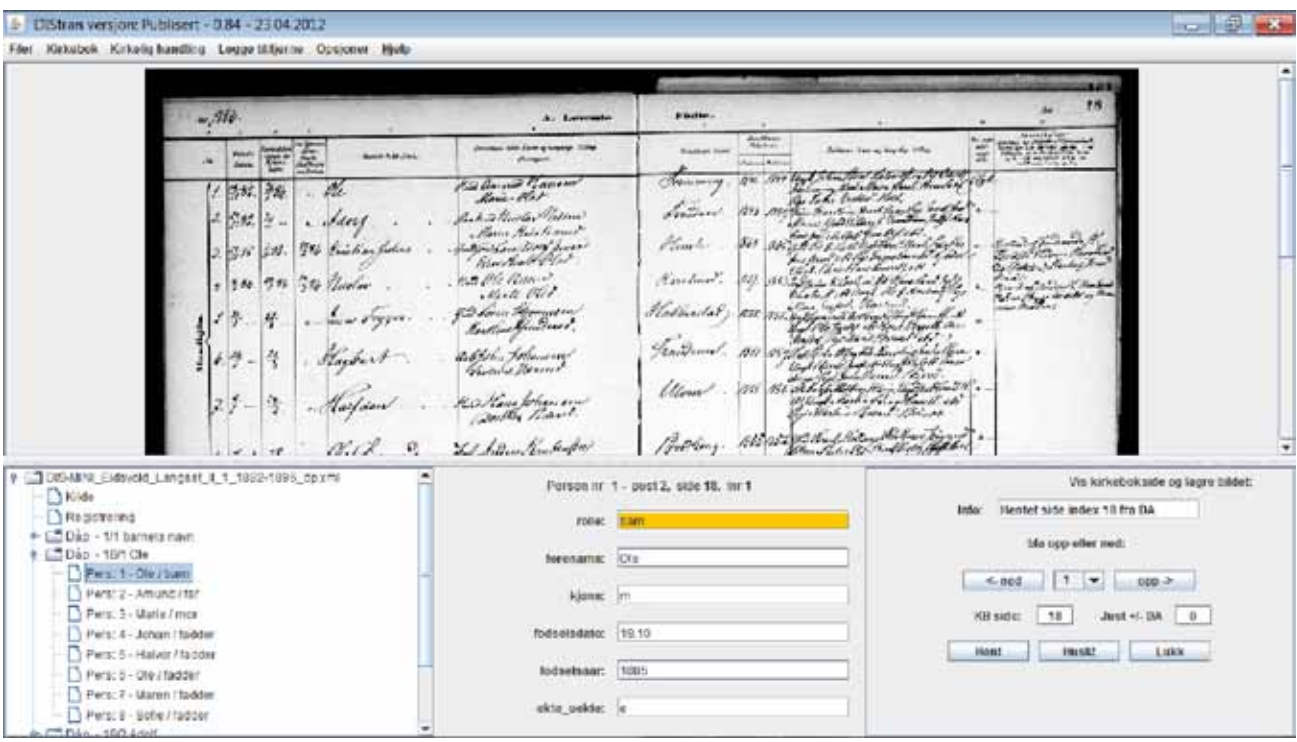
navn, bruk «filtrering». Prøv å sette inn tekst i feltet «Tekstfiler», så vil du se hvordan filteret fungerer. Husk å bruke store og små bokstaver. I eksemplet nedenfor kan du velge filtrering av Fornavn og sette f. eks inn Håkon i tekstfilterfeltet. Da får du en tabell med de personer i tabellen som har fornavn Håkon. Tekst filtrering kan også brukes i kirkegårdstabelen øverst til venstre.

Legg også merke til at ved søk på etternavn er det lagt inn eget valg for søk på familienavn. Da velger programmet alle gravlagde i etternavns feltet som har et mellomnavn og et gitt familienavn.

I eksemplet med søk på Tolleshaug, vises fire personer med familienavn Tolleshaug.

DISgravm

DIStran

DIStran

Java programmet er laget som et alternativ til Augustus 2 for transkribering av kirkebøker. Ideen er å vise kirkeboksiden i programmet under transkriberingen. Figuren nedenfor viser brukergrensesnittet til DIStran. Øverste vindu viser kirkeboksiden som skal transkriberes. Bildet kan forstørres og forminskes og vises med forbedret kvalitet. Vinduet nederst er delt i tre like store vinduer. Til venstre er et vindu som viser en klikkbar trestruktur slik at en lett finner fram i registrerte data. Vinduet i midten er tekst editingsvinduet og vinduet til høyre er hjelpevindu for å hente kirkeboksider, søke etter data, vise tabell over alle personer som er

registrert osv.

DIStran lagrer ikke data i en database som Augustus 2, men leser inn Kyrre XML filen, endrer data og skriver den ut i ny utgave i en prosjektmappe på PC'en. Legg merke til at programmet må ha en prosjektmappe på PC'en for lagring av datafiler, bildefiler, korreksjons data og sikkerhetskopier.

Ved registrering av en ny kirkebok starter en med en tom «malfil», legger til hendelser og personer og editerer inn data. DIStran kommuniserer med Digitalarkivet DA for å finne bildet av kirkebokbladet. DIStran har ikke har et direkte kopling til DA og programmet må ha oppgitt linken til innholdssiden for kirkeboken i DA for

å kunne hente kirkebokblader fra DA.

Status for DIStran er at programmet er grundig testet av Gunnar Borvik og Bjørn Bjørnsen i Kirkebokprosjektet og har kommet med mange forslag til forbedringer. Programmet er tilgjengelig for den som vil teste programmet på: <http://www.disnorge.no/DIStran/DIStran-index.html>

Under File/ Les demo data DIS kan du hente inn et sett med data fra DIS server slik at du kan se hvordan data presenteres og bearbeides i programmet. I menyen «Hjelp» kan du hente fram en brukerveiledning som også inneholder et avsnitt om hvordan du starter en registrering.

DISged

Poenget med DISged er å lage en enkel løsning for å vise familietreet ditt på nett. Med DISged kan du vise familietreet ditt enten ved å sende din familie og venner en link til en Internetside på DIS server eller legge inn HTML kode på din hjemmeside slik at familietreet vises på egen hjemmeside. Dette er et program som bare kan brukes av DIS medlemmer for å legge inn GED filer, mens alle kan få tilgang til ditt familietre.

Programmet bruker en GEDCOM(GED) fil som lages i ditt slektsprogram. GEDCOM(GED) er standard eksportformat for slektsdata som alle slektsprogrammer kan lage. Ved hjelp av DISged lagres filen på serveren til DIS-Norge. Hver gang (familie/venner) vil se din familie, leses GED filen din av et Java program (Applet) som presenterer familie treet.

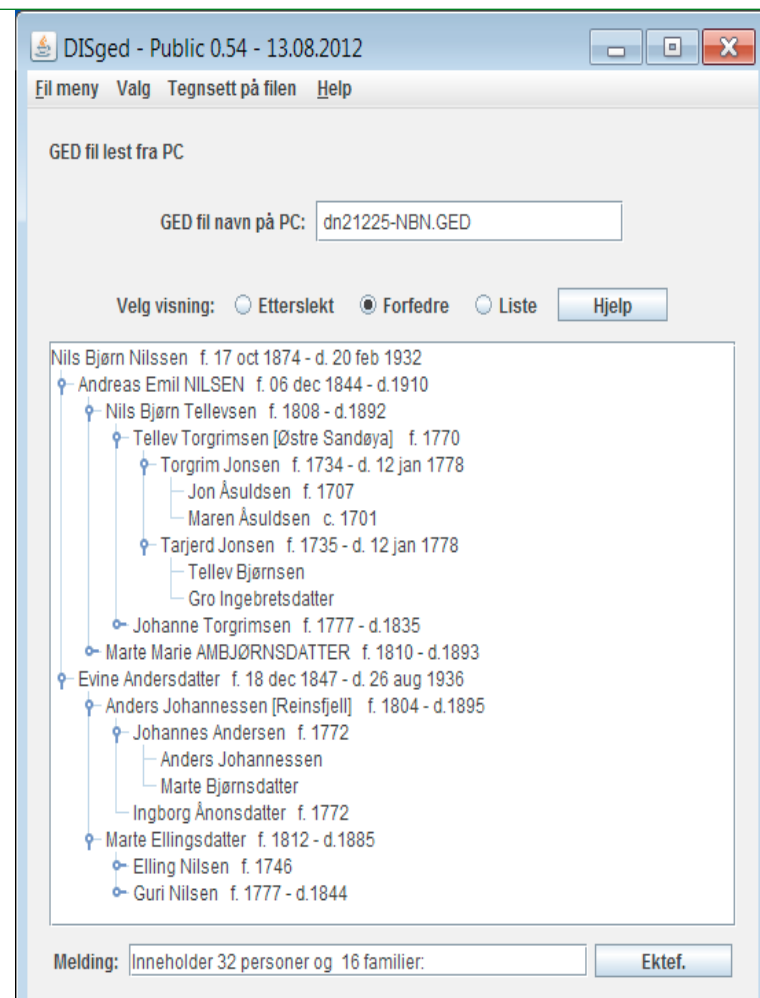
DISged er beskrevet på DIS hjemmesider under Slektsverktøy/Testtjenester hvor det også vises et eksempel. Her vises vinduet i DISged som brukes for å vise en GED fil lagret på din PC.

Du kan velge om visningen skal ha med data for levende personer, eller vise bare årstall.

Du kan klikke på tresymbolet og utvide treet med flere forfedre/etterkommere eller du kan klikke på en person og skifte til en ny visning.

Hvis du sender en link til andre for å vise din familie, vil presentasjonen vises som ovenfor. Her er et eksempel på «liste visning» av alle personer.

Programmet er under uttesting slik at du må melde deg interessert til å være med på testen ved å sende e-mail til: java@disnorge.no.

DISged

Ny medarbeider i DIS

Vi får tak i Elisabeth Høvås mellom opplæring på kontoret til DIS. Det er en bratt læringskurve for en som aldri har slektsforsket før.

– Å si at jeg er bitt av slektsforskerbasillen, er nok å overdrive. Jeg har mye å lære, og kjenner nok at den biten blir liggende enn så lenge. Foreløpig får jeg konsentrere meg om de vanlige kontoroppgavene. Men, min far skal i gang med slektsforskning, og jeg skal hjelpe til. Han ble nytt medlem i dag, faktisk. Dette blir nok moro etter vært, jeg er jo både av den lett engasjerte typen så vel som etnolog (kulturhistoriker) med lokalhistoriestudier fra Høgskolen i Bø i fagkretsen og en hovedfagsoppgave som blant annet hvilte på 1700-talls rettsmateriale, sier Høvås, som forklarer hovedfagsoppgaven sin slik:

– Den dreide seg om kvinneroller på 1700-tallet og hvilke muligheter kvinner hadde for å bli ledere, men bygningsvern er det som hele tiden har ligget meg mest på hjertet. Etter at jeg var ferdig med hovedfaget har jeg derfor stort sett arbeidet som

antikvar, men også som oppdragshistoriker, sier Høvås.

50 % stilling

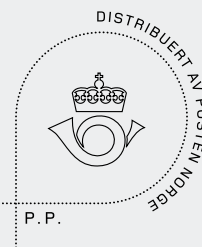
Stillingen i DIS-Norge er 50 %, dermed skal Høvås dele seg mellom DIS og Norsk Fyrhistorisk Forening, som ligger i samme bygg. Hun vil være på DIS-kontoret på formiddagen, og hos fyrhistorikerne på ettermiddagen.

Høvik har en jente på 10 og en gutt på 14. I tillegg til ansvaret hjemme og på jobb er hun nettredaktør for Fortidsminneforeningen Oslo Akershus. Annen kompetanse hun kan skilte med er fotografering og design. Opprinnelig er hun utdannet vindusdekortør.

– Så det blir fint på DIS-kontoret nå?

– Hehe, jeg skal ikke si at det ikke er fint nå, men jeg skal vel få pyntet litt, ler Høvås.

B-Economique
NORGE

Returadresse:
DIS-Norge
Øvre Slottsgate 2B
NO-0157 Oslo

Medlemsfordeler i DIS-Norge

- Medlemsbladet «Slekt og Data» med mye slektsfaglig stoff tilsendes fire ganger i året
- Full tilgang til våre hjemmesider med mye informasjon og faglig stoff
- Mulighet til å bidra til DISTreff der du kan treffe andre slektsforskere som kanskje vet noe om din slekt. Som bidragsyter til DISTreff, får du brukernavn og passord slik at du kan lete i svensk, dansk og finsk database
- Tilbud om å delta på medlemsmøter, kurs og andre arrangementer fra det laget du geografisk tilhører og fra sentralt hold
- "Fadderordning". Du kan få tips og hjelp fra en etablert slektsforsker de første 12 måneder av ditt medlemskap
- Rabatt på briller og synstest fra Interoptik og Brilleland
- DIS-Norges medlemmer får medlemsrabatt på samtlige salgsartikler hos Norsk Slektshistorisk Forening
- Rabatt på diverse varer som slektstavler og bøker (se disbutikken www.disnorge.no/cms/disbutikk.html)
- Rabatt på bokinnbinding og trykking
- Rabatt på Ancestry.se, Genline, Arkiv Digital for dem med slekt i Sverige
- Rabatt på digitalisering og restaurering av fotografier hos Pixellus AS
- Rabatt på dataprogrammet "Tingene forteller" fra Regis Books Økelsrud
- Rabatt på bredbånd (internett) fra Telenor
- Rabatt på kjøp av anetavler fra HomeDeco

JULIUS. ØRENBERG BOKBINDERI
HÅNDVERK SIDEN 1860

